

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

İSTANBUL KENT
ÜNİVERSİTESİ

GÖÇMEN KADINLARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BAĞLANMA
TEMSİLLERİNİN PROJEKTİF YÖNTEM OLAN RESİM ÇİZME
YOLUYLA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlaydanur AKYÜZ

İSTANBUL - 2024

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

GÖÇMEN KADINLARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BAĞLANMA
TEMSİLLERİNİN PROJEKTİF YÖNTEM OLAN RESİM ÇİZME
YOLUYLA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlaydanur AKYÜZ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Volkan DEMİR

İSTANBUL - 2024

KABUL VE ONAY

İlaydanur AKYÜZ'ün "Göçmen Kadınların Kişilik Özellikleri ve Bağlanma Temsillerinin Projektif Yöntem Olan Resim Çizme Yoluyla İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Volkan DEMİR

.....

Üye

Doç. Dr. Bülent Kadri GÜLTEKİN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Bahar AKOĞLU

.....

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....

Doç. Dr. Bülent DEMİR

Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin/dönem projenin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/dönem projesi olarak sunulmadığını beyan ederim.

İlaydanur AKYÜZ

01.11.2024

ÖN SÖZ

Öncelikle, akademik hayatımın şekillenmesinde büyük rol oynayan, değerli bilgileriyle beni yönlendiren ve her zaman anlayışlı tutumuyla yanımda olan tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Volkan DEMİR'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin yazım sürecinde desteklerini esirgemeyen ve birçok alanda yardımcı olan Sayın Müdürüm Ahmet TEMELCİ'ye,

Tezimin farklı aşamalarında görüşleriyle katkı sağlayan Klinik Psikolog Ecenur TEMELLİ UZUN'a,

Hayatım boyunca bana güç ve liderlik aşılayan, her daim yol gösteren canım annem Nurdan ERGÜL'e

Hayatımdaki en büyük şansım ve daimi destekçim olan kardeşim Ali Gökalp AKYÜZ'e
Bitmeyen sevgisi ve desteği için biricik dedem Erol ERGÜL'e

Bu sürecin her anında yanımda olan ve bana sevgi dolu bir bağlılık gösteren kızım Şila'ya,

Kariyer yolculuğumda bana güvenerek, sürekli destek olan ve motive eden Op. Dr. Mehmet Tayfun ARSLAN'a

Referansım olarak eğitim ve kariyer alanında bana rehberlik eden Balıklı Rum Hastanesi Vakfı Genel Koordinatörü Selçuk ATAY'a,

Bana yüksek lisans sürecimde destek olan, vizyonu her zaman ışık tutan arkadaşım Cihan SANCAK'a,

Hem abla hem arkadaş hem de hayatımın her alanında beni destekleyen Duygu Koçak GÜDÜRÜ'ye,

Son olarak, bu çalışmanın temelini oluşturan ve değerli zamanlarını ayırarak katılım gösteren göçmen ve olmayan tüm kadınlara en içten teşekkürlerimi sunarım; katkılarınız olmadan bu çalışma mümkün olamazdı.

İlaydanur AKYÜZ

01.11.2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	i
TABLOLAR LİSTESİ.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA ÖZELLİKLERİ.....	3
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.3. Araştırmanın Varsayımları	5
BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Göç Kavramı	6
2.1.2. Göçmenlerin Yaşadıkları Sorunlar	11
2.1.2.1. Psikososyal Sorunlar	11
2.1.2.2. Eğitim Sorunları	12
2.1.2.3. Sağlık Sorunları.....	13
2.1.2.4. İstihdam Sorunu	14
2.1.2.5. Barınma Sorunları	15
2.1.2.6. Sosyal Entegrasyon Sorunları	16
2.1.3. Göçün Kadınlar Üstündeki Etkileri	17
2.1.4. Türkiye’de Göç.....	18
2.2. Bağlanma Kuramı.....	20
2.2.1. Bağlanma Stilleri	22
2.2.2. Bağlanma ile Göç Arasındaki İlişki.....	25
2.2.3. Bağlanmanın Resimlerle İncelenmesi	27
2.3. Kişilik	28
2.3.1. Kişilik Özellikleri	30
2.3.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler	31
2.3.2.1. Kalıtsal Faktörler.....	31
2.3.2.2. Fiziki ve Coğrafi Faktörler	31
2.3.2.3. Sosyokültürel Faktörler	32

2.3.2.4. Sosyal Yapı ile İlgili Faktörler	32
2.3.3. Kişilik Özellikleri ile Göç Arasındaki İlişki.....	33
BÖLÜM 3: YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	35
3.1. Araştırmanın Türü	35
3.2. Araştırmanın Grubu	35
3.3. Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	37
3.3.2. Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi	37
3.3.3. Kuş Yuvası Çiz Testi.....	38
3.3.4. Kuş Yuvası Çizimi Değerlendirme Ölçeği.....	39
3.4. İşlem	39
3.5. İstatistiksel Analizi	39
BÖLÜM 4: BULGULAR	41
BÖLÜM 5: TARTIŞMA.....	48
SONUÇ VE ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA.....	59
EKLER	74
ÖZ GEÇMİŞ	78

KISALTMALAR

APA	: American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Birliği)
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IOM	: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Örneklemin Sosyodemografik Özellikleri	36
Tablo 2: Göçmen ve Göçmen Olmayan Kadınların “Kuş Yuvası Çiz Testi” ile Bağlanma Temsillerinin Karşılaştırılması.....	41
Tablo 3: Göçmen ve Göçmen Olmayan Kadınların “Bir Kaktüs Çiz Testi” ile Bağlanma Temsillerinin Karşılaştırılması.....	45

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kuş Yuvası Çizim Örneği	43
Şekil 2: Kuş Yuvası Çizim Örneği	43
Şekil 3: Kuş Yuvası Çizim Örneği	43
Şekil 4: Kuş Yuvası Çizim Örneği	43
Şekil 5: Kaktüs Çizim Örneği	47
Şekil 6: Kaktüs Çizim Örneği	47
Şekil 7: Kaktüs Çizim Örneği	47
Şekil 8: Kaktüs Çizim Örneği	47

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Göçmen Kadınların Kişilik Özellikleri ve Bağlanma Temsillerinin Projektif Yöntem
Olan Resim Çizme Yoluyla İncelenmesi

İlaydanur AKYÜZ

Yüksek Lisans Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Volkan DEMİR

Kasım, 2024 – 78

Göçmenlik, bireylerin kişilik yapıları ve bağlanma temsilleri üzerinde derin bir etki yaratabilmektedir. Özellikle göçmen kadınlar, göç sürecinde yaşadıkları travmalar, toplumsal uyum problemleri ve aidiyet eksiklikleri nedeniyle psikolojik zorluklar yaşayabilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma, Türkiye’de yaşayan göçmen kadınların kişilik özellikleri ve bağlanma temsillerinin, projektif bir yöntem olan resim çizme testleri aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada iki temel hipotez bulunmaktadır: Birincisi, göçmen kadınların “Kuş Yuvası Çiz Testi” ile çizdikleri resimlerin, Türkiye’de yaşayan göçmen olmayan kadınların resimlerinden farklı olacağı; ikincisi ise, göçmen kadınların “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” sonuçlarının, göçmen olmayan kadınların çizimlerinden farklı olacaktır.

Bu doğrultuda, nitel ve nicel olmak üzere iki basamaklı bir çalışma planlanmıştır. İlk basamakta, göçmen kadınlardan oluşan 100 kişilik göçmen kadınlar ve göçmen olmayan kadınlardan oluşan 100 kişilik kontrol grubu oluşturulmuş, kullanılan testler bağlamında kuş yuvası ve kaktüs çizimleri yapmaları istenmiştir. Kuş Yuvası Çiz Testi ve Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi’nin haricinde araştırmacının hazırladığı sosyo-demografik form da katılımcılara sunulmuştur. Çizimler, kişilik özellikleri, saldırganlık temsilleri ve bağlanma temsillerini inceleyen belirli kriterlere göre değerlendirilmiştir. Kaktüs çizimlerinde kişisel özellikler ve saldırganlık temaları, kuş yuvası çizimlerinde ise bağlanma temsilleri ile ilgili özellikler incelenmiştir. İkinci basamak dahilinde, elde edilen veriler istatistiksel Ki-Kare analiziyle gruplar arası karşılaştırmalara tabi tutulmuştur.

Bulgular, göçmen kadınların çizimlerinde kişisel özellikler, saldırganlık temsilleri ve içsel durumlar açısından göçmen olmayan kadınlara kıyasla anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Göçmen kadınların kaktüs çizimlerinde hırçınlık, düşük benlik saygısı, otoriteye başkaldırma ve saldırganlık gibi temalar daha fazla öne çıkmıştır. Ayrıca, aileye bağımlılık, aidiyet eksikliği ve dürtüsellik gibi içsel durumlar göçmen grupta daha yaygın görülmüştür.

Kuş yuvası çizimlerinde ise göçmen kadınların bağlanma temsillerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, göçmen kadınların çizimlerinde yuva güvenliği, aile bütünlüğü ve beslenme gibi temaların daha az belirgin olduğu gözlemlenmiştir. Renk kullanımı ve doğaya uygunluk açısından da göçmen kadınlar, olmayanlara göre daha düşük bir temsil sergilemiştir.

Bu çalışma, göçmen kadınların kişilik özellikleri ve bağlanma temsillerinde göçmen olmayan kadınlara göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Göçmen kadınlar, özellikle aidiyet duygusu, benlik saygısı ve saldırganlık temsillerinde daha fazla zorluk yaşamaktadırlar. Kuş yuvası çizimlerinde görülen güvenlik ve aile temsillerinin eksikliği, göçmen kadınların bağlanma ilişkilerinde belirsizlik yaşadıklarını göstermektedir. Bu bulgular, göçmen kadınlara yönelik psikososyal destek programlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamakta ve göç sürecinin psikolojik etkilerini daha iyi anlamak için gelecekte yapılacak araştırmalara ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmenlik, Göçmen Kadınlar, Bağlanma Temsilleri, Kişilik Özellikleri, Kuş Yuvası Çiz Testi, Bir Kaktüs Çiz Testi

ABSTRACT

Istanbul Kent University Postgraduate Education Institute Investigation of Immigrant Women's Personality Traits and Attachment Representations through the Projective Method of Drawing Pictures

İlaydanur AKYÜZ

Master Thesis

Department of Psychology / Division of Clinical Psychology

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Volkan DEMİR

November, 2024 – 78

Migration can have a profound impact on individuals' personality structures and attachment representations. In particular, migrant women may experience psychological difficulties due to the traumas they encounter during the migration process, problems with social integration, and a lack of belonging. In this context, this study aims to examine the personality traits and attachment representations of migrant women living in Turkey through the projective method of drawing tests. The study is based on two main hypotheses: The first is that the drawings produced by migrant women in the "Draw a Bird's Nest" test will differ from those of non-migrant women living in Turkey; the second is that the results of the "Draw a Cactus" test by migrant women will differ from the drawings of non-migrant women.

In this direction, a two-stage study was planned: qualitative and quantitative. In the first step, a control group of 100 migrant women and 100 non-migrant women was created, and they were asked to draw bird nests and cactuses in the context of the tests used. Apart from the Draw a Bird's Nest Test and the Draw a Cactus Picture Test, the socio-demographic form prepared by the researcher was also presented to the participants. The drawings were evaluated according to specific criteria examining personality traits, representations of aggression, and representations of attachment. Personal characteristics and aggression themes were examined in cactus drawings, and features related to attachment representations were examined in bird nest drawings. In the second step, the data obtained were subjected to intergroup comparisons with statistical Chi-Square analysis.

In the bird nest drawings, it was found that the attachment representations of migrant women were weaker. In particular, themes such as the safety of the nest, family integrity, and nurturing were less pronounced in the drawings of migrant women. In terms of color usage and adherence to naturalism, migrant women also displayed a lower level of representation compared to the control group.

This study highlights that migrant women exhibit significant differences in personality traits and attachment representations compared to non-migrant women. Migrant women, in particular, face greater difficulties in expressing a sense of belonging, self-esteem, and representations of aggression. The absence of security and family representations observed in the bird nest drawings indicates that migrant women experience uncertainty in their attachment relationships. These findings emphasize the need for developing psychosocial support programs for migrant women and provide insights for future research to better understand the psychological effects of migration.

Keywords: Migration, Migrant Women, Attachment Representations, Personality Traits, Draw a Bird's Nest Test, Draw a Cactus Test

GİRİŞ

Bireylerin bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri hem çocuklukta hem yetişkinlikte bireylerin deneyimledikleri problemler açısından koruyucu veya zorlaştırıcı faktörler olabilmektedir. Alanyazında bir çok çalışma bağlanmanın psikolojik iyi oluş, stresle başa çıkma, psikopatoloji, akademik başarı, problem çözme, sağlıklı sosyal ilişkiler gibi yaşama yön veren alanlarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Nadar, 2020; Rees, 2007). Benzer şekilde, bireylerin kişilik özelliklerinin de mental sağlık, akademik başarı, karar verme gibi birçok alana olumlu veya olumsuz etkileri bulunmaktadır (El Otham, vd., 2020; Kang vd., 2023; Wnag vd., 2023). Bu verilerin yanında, göç hem evi bırakmak zorunda olmak hem de yeni ülkeye uyum süreci bakımından ciddi zorluklar içermektedir. Göçmen bireylerin, birçok psikolojik, sosyal ve ekonomik güçlüklerle karşılaştıkları bilinmektedir (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2024; Herold vd., 2024; Virupaksha vd., 2014). Cinsiyet eşitsizliğinin yoğun olduğu bölgelerde kadın göçmenler farklı problemlerde deneyimleyebilmektedir (DSÖ, 2024; Kurtuldu ve Şahin, 2018). Bu noktada, bireylerin yaşamları boyunca geliştirdikleri bağlanma stilleri ve sahip oldukları kişilik özellikleri hem göç deneyimlerini etkileyebilmektedir (Baker vd., 2004; Palitsky, vd., 2013). Bireylerin sahip oldukları sağlıklı özelliklerin göç sürecini olumlu etkilemesi ve problemlerle daha işlevsel baş etmelerini kolaylaştıracağı, bu sebeple göçmen bireylerin bağlanma temsillerinin ve kişilik özelliklerinin göç etmemiş bireylere nazaran farklılaşacağı düşünülmektedir.

Bağlanma, bilişsel, duygusal ve davranışsal faktörlerin hepsinin eşit derecede önemli olduğunu göz önünde bulundurarak, insan davranışını evrimsel bir perspektiften tanımlamak için kapsamlı bir teorik çerçeve sağlamaktadır (Cassidy vd., 2013). Projektif teknikleri, klinik muayenelere entegre ederek bağlanma problemlerini terapötik ve ruh sağlığı durumlarında değerlendirmenin faydalı olduğunu ileri sürülmüştür. Projektif testler ve aile çizimleri, aile dinamiklerini ve bir bireyin aile bağlanma algısını değerlendirmek için kullanılmış, güvenli ve güvensiz bağlanmanın değerlendirilmesini kolaylaştırmıştır (Kwiatkowska, 1978; Pace vd, 2022). Bu değerlendirmeler çeşitli ülkelerde yürütülmüştür (Amod vd, 2013; Pace vd, 2022), bu da aile çizimlerinin yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Özellikle, Kuş Yuvası Testi başlangıçta anne ve çocuklar arasındaki bağlanmayı değerlendirmek için oluşturulmuştur. Benzer şekilde, Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi, çocukların ve yetişkinlerin kişilik özellikleri,

duygu durumları ve saldırganlık eğilimleri ile ilgili araştırmacılara fikir vermesi amacıyla geliştirilmiştir (Panlifova, 2000).

Bilinçdışının çeşitli şekillerde temsil edilmesi nedeniyle, göçmen ve göçmen olmayan kadınların bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki olası farkın değerlendirilmesi için Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi ve Kuş Yuvası Testi kullanılarak, nitel bir çalışma yapılması planlanmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular alanyazın çerçevesinde değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Sonuçlar, göçmen kadınların yaşam zorlukları ve göç problemleriyle ilgili bağlanma ve kişilik özellikleri bağlamında bir bakış açısı sunmaktadır.

BÖLÜM 1: ARAŞTIRMA ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Uluslararası alanyazın incelendiğinde göçmen kadınların kişilik özellikleri ve bağlanma temsillerini projektif yöntemlerle inceleyen sınırlı sayıda araştırma bulunmuştur. Türkiye’de ise göçmen kadınların kişilik özelliklerini ve bağlanma temsillerini projektif yöntem olan resim çizme yoluyla inceleyen bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmada göçmen kadınların bağlanma temsillerini “Kuş Yuvası Çiz Testi” ile mizaç, saldırganlık ve içsel durumlarını ise “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, projektif testlerin bireyin bilinçdışı süreçlerini ve duygusal temsillerini açığa çıkarma potansiyelinden yararlanılarak, göçmen kadınların kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerinin göçmen olmayan kadınlarınkinden olası farkını tespit etmektir.

Göçmenlik, bireyin hayatında derin etkiler bırakan, psikolojik ve sosyal adaptasyon süreçlerini şekillendiren bir olgudur. Göçmen kadınlar, hem geldikleri ülkenin kültürünü hem de yeni yaşam alanlarının sosyal beklentilerini dengelemek zorundadırlar. Bu nedenle, kişilik özellikleri ve bağlanma stillerine dair temsilleri, kendilerine özgü deneyimlerle harmanlanabilir. Çalışmanın önemi, bu deneyimlerin bilinçdışı temsillerinin görsel sanat aracılığıyla ifade edilmesinde yatmaktadır. Özellikle göçmen kadınların bağlanma ve güvenlik hisleri, çizimlerde açığa çıkabilir.

Kuş yuvası, bağlanma temsillerinin sembolik bir ifadesi olarak kabul edilen bir metaforudur. Kuş yuvası çizimleri, bireyin bağlanma ilişkilerine ve güvenlik arayışına dair ipuçları sunabilir. Göçmen kadınların çizdikleri yuvaların şekilleri, yuvaların konumlandırılması ve çevresel detaylar, onların yaşamlarına dair içsel temsillerine dair bilgi verebilir. Kaktüs ise, dayanıklılığı ve zorlu koşullarda hayatta kalmayı simgeleyen bir bitki olarak, bireyin stresle başa çıkma mekanizmalarını ve dış dünyaya karşı geliştirdiği savunma sistemlerini yansıtabilir. Göçmen kadınların kaktüs çizimlerinde kullandıkları semboller, onların yaşadıkları zorluklar karşısında sergiledikleri psikolojik dayanıklılık ve savunma mekanizmalarına dair ipuçları verebilir. Bu bağlamda, kaktüs çizimlerinin göçmen kadınlar için travmatik deneyimlerin ve zorlukların bir yansıması olabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın bir diğer önemli katkısı, göçmen ve göçmen olmayan kadınların psikolojik temsillerini karşılaştırarak, göçün bireyin psikososyal

süreçlerine nasıl etki ettiğini ortaya koymasıştır. Göçmen kadınların resimlerde ortaya çıkan temsillerinin, yaşadıkları topluma entegrasyon düzeyleri, sosyal ilişkileri ve kişisel güvenlik algılarıyla ilişkili olabileceği öngörülmektedir. Bu farklılıkların, göçmen kadınların sosyal ve psikolojik destek ihtiyaçlarını daha iyi anlamak açısından da önemli bir zemin sunacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın hem projektif testlerin geçerliliğine katkı sağlaması, hem de göçmen kadınların psikolojik dünyalarına dair önemli bilgiler sunması beklenmektedir. Çalışma, hem akademik alanda hem de göçmen kadınların sosyal ve psikolojik destek hizmetlerinde farkındalığı artırmaya yönelik pratik bir rehber sunma potansiyeline sahiptir. Bu sayede, göçmen kadınların ihtiyaçlarına yönelik daha etkili müdahaleler geliştirilmesi mümkün olabilir.

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

Hipotez 1: Türkiye’de yaşayan göçmen olan kadınların “Kuş Yuvası Çiz Testi” doğrultusunda çizdikleri resimler, Türkiye’de yaşayan ve göçmen olmayan kadınların resimlerinden farklı olacaktır.

Hipotez 2: Türkiye’de yaşayan göçmen olan kadınların “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” doğrultusunda çizdikleri resimler, Türkiye’de yaşayan ve göçmen olmayan bireylerin resimlerinden farklı olacaktır.

1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma kullanılacak ölçek ve testlerle sınırlıdır.
2. Araştırma, 18 yaşını doldurmuş yetişkin bireyler ile sınırlıdır.
3. Araştırma sadece kadın katılımcılarla yürütülmüştür. Bu nedenle cinsiyetin etkileri gözlemlenememiştir.
4. Göçmen ve göçmen olmayan kadınlar arasında yalnızca göç deneyimi değil, kültürel ve sosyoekonomik farklılıklar da mevcut olabilir. Bu farklılıklar çizimlere yansıtılabileceğinden, sonuçlar sadece göç deneyimine dayalı farklılıkları değil, aynı zamanda kültürel ve ekonomik faktörleri de içerebilir.

5. Araştırma sadece çizim testlerine dayandığı için, kişilik yapıları ve bağlanma temsilleri hakkında daha derinlemesine ve bütüncül bir anlayış elde etmek zor olabilir.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

1. Katılımcıların demografik bilgi formu içtenlikle cevapladığı varsayılır.
2. Araştırmaya gönüllü katılım sağlamış ve araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların araştırma değişkenlerini ölçmek amacı ile kendilerinden istenen resim çizme çalışmasında yönergeyi doğru algıladıkları ve çizim yaparken kendilerini ortaya koydukları varsayılmaktadır.

BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Göç Kavramı

Göç, insanlık tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlar en erken günlerinden itibaren sosyal, ekonomik veya politik nedenlerle bir yerden bir yere hareket etmektedirler (Tsegay, 2023). Uluslararası düzeyde genel kabul gören bir tanımı bulunmamakla birlikte göç, genellikle zaman ve mekân açısından açıklanmaktadır. Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işidir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024). Bir ülke içinde veya uluslararası bir sınırdan geçerek, geçici veya kalıcı olarak ve çeşitli nedenlerle olağan ikametgâhından uzaklaşmak olarak tanımlanmaktadır (International Organization for Migration [IOM], 2024).

Göç sosyal bir olgudur ve karar verme, hazırlık yapma, prosedüre uyma, fiziksel olarak başka bir coğrafi alana taşınma, yerel kültürel ihtiyaçlara uyum sağlama ve yerel sistemin bir parçası olma unsurlarını içeren yeni bir ortama uyum sağlama süreci olarak da tanımlanmaktadır. Birey bu süreçten geçtiğinde, bir bütün olarak hayatı üzerinde bazı etkiler deneyimleyebilmektedir (Virupaksha vd., 2014).

Göç, her kesimden ve geçmişten insanı içeren çok çeşitli hareketleri ve durumları kapsayan bir terimdir. Göç, küreselleşmenin derinleştiği bir çağda her zamankinden daha fazla birçok ülkeyi ve insanı etkilemektedir (IOM, 2017; 2018). Göç; afetler, savaşlar, sürgünler, açlık, işsizlik gibi çeşitli nedenlerle toplumsal hareketler yüzyıllardır devam etmektedir. İnsanlar, bireysel ya da toplu olarak, zorunlu ya da gönüllü olarak yaşadıkları yerin idari sınırlarını terk ederek, farklı toplumsal sonuçlarla birlikte başka bir yerleşim yerine göç etmektedirler (Şimşek, 2024). Bu olgu, ticaret ve kültürel değişimin bir parçasıdır ve dünya çapında milyonlarca insana yurtdışında güvenli ve anlamlı hayatlar kurma fırsatı sunmaktadır (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2018).

Göç, bireyleri bulundukları topluluktan ayırmakta ve yeni topluluklara entegre olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu süreçte birey yeni kültüre uyum sağlarken, kendi kültürünü de yeni ortama taşıma girişiminde bulunabilmektedir. Bu da yeni sosyal ilişkilerin oluşmasına ve değişmesine sebep olmaktadır. Bireylerin ikamet ettikleri yerden ayrılarak yeni bir yere yerleşmelerini içeren bu süreç bireyin anlam ve değer

dünyasında önemli değişikliklere yol açabilmektedir. Yeni yaşam yerinin kültürü, değerleri ve normları bireyin dünya görüşünü etkilemektedir (Üngan, 2024).

Göçmen

Varış ülkesine vardıktan sonra bir kişi için kullanılan terim olan göçmen, göç eden kişidir. Göçmen, hareketin yönünü dikkate almadığı ve sınırlar içinde veya arasında göçü içerebildiği için daha tarafsız bir terimdir. Göçmenler yasal, idari, araştırma ve istatistiksel bakış açılarıyla tanımlanabilmekte ve ekonomik, aile birleşimi veya güvenlik gibi ilgili kişilerin motivasyonlarına göre ayırt edilebilmektedirler. Genel olarak göçmen, ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirmek için ülkeler içinde veya arasında hareket eden kişilerdir (Douglaş vd., 2019). Vatandaş olduğu veya yaşadığı ülkeyi terk ederek, yabancı bir ülkeye yerleşmek veya belli bir süre sonra dönme amacıyla göç eden kişiye genel olarak “göçmen” denmektedir. Göçmen, ülkede bulunan bütün yabancıları kapsayan genel bir kavramdır (Bostan ve Kuş-Demiray, 2019).

Göçmenler, uluslararası insan hakları hukuku tarafından güvence altına alınmıştır. Bu koruma, göçmenlerin insan olarak onurlu bir yaşam sürme temel hakkından kaynaklanmaktadır (United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR], 2016).

Sığınmacı

Sığınmacı, zulümden, işkenceden veya ciddi zarardan korunmak için kendi ülkesinden başka bir ülkede güvenlik arayan ve ilgili ulusal veya uluslararası belgeler çerçevesinde mülteci statüsü başvurusunun sonucunu bekleyen kişidir (IOM, 2013). Kişinin başvurusu reddedilirse sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya kalır. Sığınmacı, istedikleri ülkeye başvuruları henüz kabul edilmeyen bireyleri ifaden eden bir terimdir. Uluslararası alanyazında sığınma başvurusu, mülteci statüsünün kazanılmasından önceki aşama olarak değerlendirilmektedir. Bir başka deyişle sığınmacılar mülteci statüsüne adaydırlar. Mülteci olmaya uygunluğu belirlenirken mülteci statüsü verilen bir kişi, neredeyse mülteci haklarına benzer haklara sahiptir (Tiryaki, 2022).

Mülteci

Mülteciler, Mülteci Sözleşmesi'ne (1951) dayalı uluslararası koruma rejiminden yararlanmaktadırlar. Mülteci Sözleşmesi'ne göre bir mültecinin yasal tanımı, yalnızca Mülteci Sözleşmesi'nin 1(A)(2) maddesinde listelenen nedenlerden biri nedeniyle zulümden korkanlar için geçerlidir. Buna göre mülteci, zulüm, savaş veya şiddet nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalan kişidir. Bir mülteci, ırk, din, milliyet, siyasi görüş veya belirli bir sosyal gruba üyelik nedeniyle haklı bir zulüm korkusuna sahiptir. Büyük olasılıkla, evine dönememekte veya dönmekten korkmaktadır. Savaş ve şiddet, mültecilerin ülkelerinden kaçmasının önde gelen nedenleridir (UNHCR, 2024).

Mülteci kavramının diğer göç türlerinden temel farkı, mülteci olmanın bir tercih değil zorunluluk olmasıdır. Mültecilerin kendi ülkelerini gönüllü olarak terk etmedikleri varsayılmaktadır. Mültecilerin memleketini terk etmeye zorlayan olaylar bulunmaktadır (Alsamou, 2023). Yaşanan olaylardan dolayı maruz kalınan zulüm, mülteci tanımının temel unsurudur (Goodwin-Gill ve McAdam, 2007).

2.1.1. Göçe Neden Olan Faktörler

Göç gönüllü veya zorunlu olabilirken; ekonomik, çevresel ve sosyal sorunlar da dahil olmak üzere çeşitli farklı nedenlerle gerçekleşebilmektedir (European Parliament, 2020). Bireylerin yaşadıkları yerden farklı bir ülkeye göç etmelerinin ekonomik, politik, siyasi, sosyal, kültürel ve psikolojik nedenleri olabilmektedir. Ayrıca bireyler yaşadıkları yerde olagelen savaş veya doğal afetler gibi büyük yaşam olayları nedeniyle de göç edebilmektedirler.

Sabti ve Ramalu (2023), göçmenlerin kendi ülkesinin ekonomik yapısı onun göç etme niyetini yönlendirdiğini belirtmektedir. Gelir düzeyi düşük ülkelerdeki çalışanlar genellikle daha yüksek ücret ve daha iyi istihdam fırsatları aramaktadırlar. Bu imkânlar ise genellikle daha zengin ülkelerde bulunabilmektedir (Simpson, 2024). Etnik kökeni, dini, ırkı, siyaseti veya kültürü nedeniyle zulüm görmek, insanları ülkelerini terk etmeye itebilmektedir. Bu konuda öne çıkan faktörler savaş, çatışma, hükümet zulmü veya bunlara yönelik önemli bir riskin olmasıdır. Silahlı çatışmalardan, insan hakları ihlallerinden veya zulümden kaçanların göç etme olasılığı daha yüksektir (European Parliament, 2020). Göçün siyasi nedenlerinden biri de terördür. Terör, genellikle

bağlantılı bir mevzudur. Göç ile güvenlik arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çünkü insanlar, yaşadıkları bölgede kendilerini güvenli hissetmedikleri zaman göç onlar için bir tercih, hatta bazen mecburiyet olmaktadır (Tamer, 2020).

Göç eden insanlar genellikle zor şartlar çerçevesinde yaşamlarını sürdürmek zorunda olmaları nedeniyle memleketlerinden ayrılmak zorunda kalmaktadırlar (Üngan, 2024). Savaş ve doğal afetler bu zor şartların oluşmasında önemli etkenlerdendir. Doğal afetlerin sıklığı ve yoğunluğu arttıkça, çevresel değişim, göç ve çatışma arasındaki bağlantıları anlamak ve göç hareketliliğinin sebeplerini analiz etmek açısından önemlidir. Doğal afetler yaşayan ülkeler, özellikle de hızla başlayan afetler için, eyalet içi çatışmalar açısından daha büyük risklerle karşı karşıyadır. Göç, bu çevresel değişikliklere verilen bir yanıttır (Mitchell ve Pizzi, 2020). Göçün savaş ve doğal afetler nedeniyle gerçekleşmesi, tarihsel bir sürece dayanmaktadır ve göç hareketliliğini şekillendiren önemli adımlardan biri olmuştur (Üngan, 2024).

Devlet/ler ve/veya devlet dışı taraflar arasında organize şiddet olarak tanımlanan silahlı çatışmalar, bir nüfus içinde ölümlere yol açan, yüksek yaygınlığı devam eden önemli bir küresel endişedir (Allansson vd., 2017). Silahlı çatışmaların yaşandığı bölgelerde yaşayan insanlar, zorla yerinden etme, silahlı saldırı, top atışı ve işkence dahil olmak üzere çok çeşitli şiddet eylemlerine ve insan hakları ihlallerine maruz kalmaktadır (Wang vd., 2010). Bireysel düzeydeki ciddi etkisine ek olarak, siyasi şiddet ayrıca toplumlar ve hükümet işleyişi üzerinde kamusal alanların yıkımı ve kontrolü ile sağlık hizmetleri gibi sosyal sistemlerin bozulması dahil olmak üzere büyük ölçekli etkilere sahiptir (Sousa, 2013). Silahlı çatışmalarla ilişkili önemli tehlikeler ve devam eden olumsuzluklarla karşı karşıya kaldıklarında, çoğu kişinin evlerini terk edip kaçıktan başka seçeneği olmadığı görülmektedir (Jolof vd., 2022).

Savaş, uzun süreli silahlı çatışmalar, baskıcı diktatörlük otoriterliği veya totalitarizm biçimindeki örgütlü siyasi şiddet, günümüz dünyasında zorunlu göç ve yerinden edilmenin başlıca itici güçleridir. Zorla yerinden edilenlerle ilgili istatistikler, bu bireylerin savaş ve uzun süreli silahlı çatışmayla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Dünyanın zorla yerinden edilenlerinin büyük çoğunluğu savaştan zarar görmüş ülkelerden gelmektedir (Simeon, 2023). Savaşlar sırasında sağlık altyapısının tahrip edilmesi, önleme ve tedavi programlarının zayıflamasına neden olarak yeni bulaşıcı hastalık türlerinin ortaya çıkmasına yol açabilir (Topluoğlu vd., 2023)

Bireylerin iklim ve çevre kaynaklı olumsuz koşullara maruz kalmalarıyla bağlantılı olarak belirli fiziksel ve ruhsal sağlık ihtiyaçları olmaktadır. Bireyler bu ihtiyaçlarını karşılayamamaları sebebiyle göç edebilmektedirler. Bireyler zayıf sağlık sistemi kapasitesi, engeller (örneğin cinsiyet, kültürel, finansal, sosyal ve dilsel), istismar ve sömürü gibi çeşitli stres faktörlerine maruz kalmakta, oluşan birincil bakıma erişim ve sağlık hizmetlerinin kesintiye uğramasıyla, yolculuklarından önce, sırasında ve sonrasında çok sayıda sağlık riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Bellizzi vd., 2023). Örneğin, doğal bir sorun olan küresel ısınma sonucunda dünyanın birçok bölgesinde biyolojik ve iklimsel değişimler meydana gelmekte, bu sebeple yaşam koşulları zorlaşan bireyler göç etmek zorunda kalabilmektedirler (Üngan, 2024).

Göçe neden olabilecek bir diğer etmen ise psikolojik faktörlerdir. Kriz durumları bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarında karmaşaya neden olabilmektedir. Hayattaki ani değişimlerin ve yeni durumların üstesinden gelme ve bunlara uyum sağlama yeteneği kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Bazı insanlar temel problem çözme becerilerini geliştirmişken bazıları bu becerilerden yoksundur. İnsanlık, toplumsal bir varlık olarak geçmişten günümüze kadar çeşitli kriz dönemlerinden geçmiştir. Gerek gönüllü, gerekse zorunlu sonuçları nedeniyle göç, yani yer değiştirme eylemi de bu kriz dönemlerinden biridir (Erol ve Ersever, 2014).

Psikolojik nedenlere bağlı olarak gerçekleşen göç olgusu, insanların biyo-psikososyal yapısını, yani fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak sağlığını etkileyebilecek faktörlerin birleşiminden oluşmaktadır. Psikolojik nedenlere bağlı olarak gerçekleşen göç faktörünün bu üç alandaki sağlığın her birini tehdit eder durumda olması gerekmektedir. Ruhsal sağlık açısından, göç edenlerin yaşadığı stres ve travma, psikolojik iyilik hallerini olumsuz etkileyebilir. Göç sürecindeki belirsizlikler, kaygılar, korkular ve güvensizlik duyguları, ruhsal sağlığı olumsuz etkileyebilir ve psikiyatrik hastalıklara zemin hazırlayabilir. Sosyal sağlık açısından, göç edenler genellikle geleneksel destek ağlarından ve sosyal ilişkilerden uzaklaşabilirler. Bu da kişilerin kendilerini değersiz ve yetersiz hissetmelerine neden olabilmekte ve psikolojik boyutta gerçekleşebilecek göçlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Üngan, 2024).

2.1.2. Göçmenlerin Yaşadıkları Sorunlar

Göç olgusu, bir sebebe dayalı olarak gerçekleşirken, yaşanan göç sonrasında da birçok olumsuzluklar ile karşı karşıya kalılabilmektedir. Yaşanan bu sorunları göçün sonuçları olarak da görmek mümkündür.

2.1.2.1. Psikososyal Sorunlar

Göç, insanların yeryüzünde geçimini sağlamasıyla birlikte başlayan eski bir olgudur. İnsan hayatını ve çevresindeki çevreyi etkiler; bu nedenle herhangi bir coğrafi alanın nüfus artışının doğurganlık ve ölümle birlikte üç temel bileşeninden biri olarak ele almaktadır. Daha iyi yaşam koşulları, yiyecek, istihdam, eğitim, iş vb. için bir yerden başka bir yere taşınmak eski zamanlardan beri gerçekleşmektedir. Göç eden kişiler genetik olarak psikoza yatkın olmakta ve daha sonra şizofreni gibi ruhsal sorunlar yaşayabilmektedirler. Bireyler ruhsal hastalıklara karşı savunmasız olduklarında, göçten sonra bozukluklar geliştirmeye daha yatkın olmaktadır. İnsanların göç sürecinde ve göç sonrası dönemde karşılaştıkları çeşitli engeller nedeniyle ruhsal hastalıklar için bir tetikleyici faktör haline gelmektedir (Virupaksha vd., 2014). Bhugra'nın meta analiz çalışmasında incelediği makaleler, göçün mental sağlık açısından hem bireysel hem toplumsal etkileri olabileceğini vurgulamaktadır. Göçün psikolojik etkileriyle ilgili olarak, göç sonrası erken dönemde yaşanan zorlukların, zamanla gelişen psikolojik problemlerle ilişkili olduğu bulgulanmıştır (O'Donnell vd., 2020).

Gleeson ve arkadaşlarının (2020) derleme çalışması, Avrupa'daki sığınmacı ve mülteci popülasyonları arasında ruh sağlığı sonuçlarını etkileyen göç sonrası değişkenleri incelemektedir. İnceleme, sığınma sürecinin uzunluğu, kalış süresi, oturma izni durumu ve sosyal entegrasyon gibi yerleşim sonrası stres faktörlerinin travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Sığınma sürecinin uzunluğu ve kalış süresi, ruh sağlığı sorunlarının en sık bildirilen belirleyicisi olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, önceki literatürle uyumlu bir şekilde ve bu derlemenin hipotezleri doğrultusunda, aile yaşamı ve aile ayrılığının ruh sağlığı sonuçlarıyla istatistiksel olarak anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur.

Yabancı olunan bir bölgeye yapılan göç, dil ve iletişim problemlerine sebep olabilmektedir. Bu durum sosyal ve kültürel uyumsuzluğa, dışlanmaya, akademik

başarısızlığa, dersleri anlayamamaya ve psikososyal sorunlara neden olabilmektedir (Şimşek, 2024).

Özlem duygusu, terk edilen ülkenin özlenmesine yol açabilmekte, iletişim sorunları ise aşağılık duygusuna neden olabilmektedir. Yeni bir ülkeye duyulan güvensizlik, kuşkuculuk olarak kendini gösterebilirken, yeni ülkeye karşı önyargı beslenmesi de mümkündür. Bu süreçte, yeni bir dil öğrenmek zorunda olmak anadilin aşağılanması hissini doğurabilir. Aynı şekilde, eski değer yargılarının yerini alacak yeni toplumsal normların oluşması da ayrı bir uyum sürecini gerektirir (Khudaverdiyeva, 2024).

Göçten sonra yerleşme, ev sahibi ülkeye uyum sağlama ile ilgili bir dizi stres faktörü, ayrıca finansal güvensizlik, ayrımcılık, dil engelleri ve sosyal izolasyon oluşturabilir. Burada, yetişkinlerde ve çocuklarda sıklıkla gelişen sağlık bozukluklarına odaklanarak göç deneyimlerinin çoklu sonuçları ele alınmaktadır. Psikososyal etkilerin yanı sıra, göçle ilgili zorluklar, psikolojik ve fiziksel hastalıklara neden olan hormonal, inflamatuvar bağışıklık ve mikrobiyota değişikliklerine neden olabilir. Bazı biyolojik değişimler, ebeveynlik davranışlarındaki bozulmalar ve aile işlev bozukluğu gibi nesiller arası travma aktarımında etkili olmaktadır (Anisman vd., 2024).

Göçmenler çalışma koşulları açısından çoğunlukla dezavantajlı olmakta, düşük vasıflı işlerde çalıştırılmakta, daha düşük ücret almakta ve işte daha fazla sağlık tehlikesi riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Yaşanan bu olumsuzluklar göçmenlerin psikososyal sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır (Herold vd., 2024).

2.1.2.2. Eğitim Sorunları

Göç ve eğitim birçok açıdan iç içe durumdadır. Eğitim ve beceri edinimi, bir bireyin göçünün birçok aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Bir göçmenin varış ülkesindeki ekonomik başarısı büyük ölçüde eğitim geçmişi, bu becerilerin ev sahibi ülkenin işgücü piyasasına ne kadar aktarılabilir olduğu ve varıştan sonra daha fazla beceriye ne kadar yatırım yaptığı tarafından belirlenmektedir (Yıldırım, 2024).

Göç uzun vadeli bir süreçtir ve birçok göçmen çocuklarını yanlarında getirir veya ev sahibi ülkelerinde aileler kurar. Bu bağlamda, göçmenlerin çocuklarının ev sahibi ülkenin eğitim sistemi tarafından nasıl barındırıldığını ve yerli çocuklara göre nasıl performans gösterdiklerini anlamak önemlidir (Dustmann ve Glitz, 2011).

Göç, insan hayatını her anlamda derinden etkileyen ve büyük değişimlere neden olan bir süreçtir. Göçmenler kendi özgür iradeleriyle gönüllü olarak göç etseler bile sosyal farklılıklardan dolayı bazı uyum sorunları yaşayabilmektedirler. Göç sonucunda ortaya çıkan zorluklar, özellikle göçmen çocuklar için daha da dramatik olabilir. Karşılaştıkları bu yeni zorluklarla başa çıkabilmek için; özellikle diğer ülkelerden gelen çocukların, sorunların üstesinden gelebilmek adına gittikleri yerin konuşulan dilini ve kültürünü en kısa zamanda öğrenmeleri büyük önem taşımaktadır (Telsaç vd., 2022).

Göçmen çocukların kültürel ve dilsel farklılıklar nedeniyle arkadaşlarıyla iletişim kuramamaları da yalnızlaşmalarına neden olmaktadır. Akranlarıyla iletişim kuramamaları, bu çocukların uyum süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Yeni yerleşim yerlerindeki sosyal çevrede de arkadaşlık ilişkileri ve arkadaş gruplarına kabul edilme açısından çeşitli uyum sorunları yaşanabilir. Bazı göçmen çocuklar okulda ayrımcılığa veya ırkçılığa maruz kalmaktadır ve bu durum akademik başarılarını olumsuz etkilemektedir. Ancak eğitim, tüm dezavantajlı çocuklarda olduğu gibi göçmen çocuklarda da yaşanan olumsuzluklardan kurtulmak için önemli bir fırsattır. Eğitim göçmen çocuklar için son derece önemli olmakla birlikte, bu çocukların okulda kendini iyi hissetmemesi, sosyal çevrede kabul görmemesi ve hatta dışlanması okul terkine yol açabilmektedir (Karadaş, 2022). Bu aşamada göçmen çocukların eğitim sistemine dahil edilmesi ve uygulanacak rehberlik hizmetleri belirleyici rol oynamaktadır (Telsaç vd., 2022).

2.1.2.3. Sağlık Sorunları

Uluslararası nüfus hareketliliği, küresel olarak yönetilmesi gereken halk sağlığı tehditlerinin ve risklerinin ortaya çıkmasında temel bir faktördür. Bu riskler genellikle bulaşıcı patojenlerle ilişkilidir, ancak bunlarla sınırlı değildir. İnsan hareketinin bu arka planında, ekonomi, ticaret, ulaşım, çevre ve iklim değişikliği ile sivil güvenlik gibi diğer küresel süreçler hastalık ortaya çıkışının sağlık üzerindeki etkilerini arttırmaktadır (Gushulak vd., 2009).

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre göçmenler genellikle savaş, çatışma, doğal afetler, çevresel bozulma veya ekonomik krizden etkilenen topluluklardan gelmektedirler. Gıda ve suya, sanitasyona ve diğer temel hizmetlere yetersiz erişimle uzun ve yorucu yolculuklara çıkmaları bulaşıcı hastalık, özellikle kızamık ve gıda ve su kaynaklı hastalık

risklerini artırmaktadır. Ayrıca, göç deneyimi, kısıtlayıcı giriş ve entegrasyon politikaları ve dışlanma nedeniyle kazara yaralanmalar, hipotermi, yanıklar, istenmeyen gebelik ve doğumla ilgili komplikasyonlar ve çeşitli bulaşıcı olmayan hastalıklar riski altında olabilmektedirler. Mülteciler ve göçmenler, yolculuk sırasında bakım almadıkları için, zayıf bir şekilde kontrol edilen bulaşıcı olmayan hastalıklarla varış ülkesine gitmektedirler. Doğum bakımı, genellikle kadın mülteciler ve göçmenler için sağlık sistemleriyle ilk temas noktasıdır. Mülteciler ve göçmenler toplumun en savunmasız kesimleri arasında yer almakta ve sıklıkla yabancı düşmanlığı, ayrımcılık, standartların altında yaşam, barınma ve çalışma koşulları ve ana akım sağlık hizmetlerine yetersiz veya sınırlı erişim gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Göçmenler, özellikle düzensiz bir durumda, genellikle sağlık teşviki, hastalık önleme, tedavi ve bakım için ulusal programlardan ve sağlıkta mali korumadan dışlanmaktadır. Ayrıca yüksek kullanıcı ücretleri, düşük sağlık okuryazarlığı seviyeleri, sağlık sağlayıcıları arasında zayıf kültürel yeterlilik, damgalama ve yetersiz tercümanlık hizmetleriyle karşı karşıya kalabilmektedirler. Engelli kişiler için engeller daha da büyüktür. Kadınlar ve kızlar cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet koruma ve müdahale hizmetlerine erişimde zorluk çekebilmektedirler. Mülteci ve göçmen çocukların, özellikle refakatsiz küçüklerin, istismar ve taciz gibi travmatik olaylara ve stresli durumlara maruz kalma olasılığı daha yüksektir. Ayrıca sağlık hizmetlerine erişimde zorluklarla karşılaşılabilir (DSÖ, 2024).

2.1.2.4. İstihdam Sorunu

Göçün işsizlik üzerindeki etkileri iki yönlü olmaktadır. İlk etki, göçün işsizliği, istihdamı ve işgücü piyasasını nasıl etkilediğini, ikinci etki ise işsizliğin, istihdamın ve işgücü piyasasının göç üzerindeki etkileridir. Farklı bir anlatımla göç, işsizliğin hem sebebi hem de sonucu olmaktadır (Huynh ve Vo, 2023).

Göç, ekonomideki işçi sayısını etkiler ve belirli mesleklerde ve endüstrilerde işgücü arzını artırmaktadır. Bu durum, iş arayan daha fazla insan olduğu anlamına gelmektedir. Ancak göç, işçi talebini de artırabilmekte ve böylece yeni iş alanları ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, göçmenler mal ve hizmet satın alarak talebi artırmaktadır. İşverenler, göçün daha fazla insanı istihdam etmelerine olanak tanıdığı sektörlerde (örneğin tarım veya bakım sektörlerinde) üretimi artırabilmekte veya daha fazla emek yoğun üretim yöntemleri kullanabilmektedir. Göç belirli mesleki sektörlerdeki mevcut

işler için rekabeti artırabilir, ancak aynı zamanda yeni işler de yaratabilmektedir. Göçün işgücü piyasasındaki etkilerinin, göçün zamanına, yerine ve türüne bağlı olarak değişmesi beklenmektedir. Örneğin, uzun süreli eğitim gerektiren yüksek ücretli işlere göç, düşük ücretli pozisyonlara göçten farklı etkilere sahip olacaktır ve farklı insanlar üzerinde farklı etkilere sahip olacaktır. Örneğin, çocuk bakımı mesleklerine göç çalışan kadınlar arasında istihdamı artırırken, çocuk bakımı işleri için rekabeti artırabilmektedir. Genel olarak, düşük beceri gerektiren mesleklerdeki çalışanların göçmenlerden daha fazla rekabetle karşılaşması beklenmektedir. Çünkü bu işler için gereken beceriler edinilmesi daha kolaydır ve daha az uzmanlaşmışlardır (The Migration Observatory, 2023).

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (International Labour Organisation [ILO]; 2018) göre, dünyada yaklaşık 258 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır ve bunların 164 milyonu işçidir. Bu işçilerin yaklaşık üçte ikisi, önemli bir işgücü kaynağı oldukları yüksek gelirli ülkelerde yaşamaktadır (ILO, 2018). Ancak göçmen işçiler, olumsuz çalışma koşulları ile karakterize edilen güvencesiz istihdam yoluyla ev sahibi ülkelerindeki işgücüne katkıda bulunma eğilimindedir. Bu koşullar arasında iş güvencesizliği, düşük gelir, işçi haklarının ve korumasının eksikliği, haklarını kullanma gücünün olmaması, geçici veya sözleşmesiz çalışma, birden fazla yarı zamanlı işe katılım, istihdam tazminatının olmaması, öngörülemeyen çalışma programları ve haksız ve otoriter muameleye maruz kalma yer almaktadır (Örnek vd.,2022).

2.1.2.5. Barınma Sorunları

Göçmenlerin barınma imkanları ve barınma yollarıyla ilgili olarak karşılaştıkları sorunların ele alınması için acil bir ihtiyaç vardır. Barınma ile göç arasında, özellikle geldikleri yerdeki evlerinden, zulüm deneyimi veya korkusu nedeniyle başka bir yere sığınma aramak zorunda kalan istemsiz göçmenler bağlamında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Brown vd., 2022).

Barınma sorunları yaygın olmasına rağmen göçmenlerin farklı ihtiyaç ve beklentileri barınma sorunlarına farklı bakış açılarına yol açmaktadır. Göçmenlerin ülkeye nasıl geldikleri (düzenli/düzensiz göç), göçmenlerin kişisel özellikleri ve mesleki becerileri, aile göçü, göçmenlerin menşe ülkeyle kültürel ve tarihi bağları, göçmenlerin geçici mi yoksa kalıcı mı olduğu, göçmenlerin geldikleri ülkeye ilişkin algıları, göç edilen

ülkenin konut politikası, konut piyasasının genişliği, kredi olanakları, sosyal konutun varlığı gibi faktörler göçmenlerin konut konusundaki görüşlerini etkilemektedir (Karasu ve Aksungur, 2022).

Barınma konusunda zorluk yaşayan göçmenler hem kendileri sorun yaşamakta hem de kendi sorunlarıyla şehirde yaşayan yerli nüfusu etkilemektedir. Göçmenlerin maddi sıkıntılar nedeniyle uygun olmayan yerlerde yaşamak için yüksek kiralar ödemek zorunda kalması, bazı mülk sahiplerinin de evlerini yüksek fiyatlara kiralama fırsatını yakalaması, hem göçmenlerin hem de yerel halkın kira sorunu yaşamasına neden olmaktadır (Şimşek, 2024).

2.1.2.6. Sosyal Entegrasyon Sorunları

Entegrasyon terimi, yeni gelenlerin belirli bir topluma yerleşme sürecini, bu yeni gelenlerin ev sahibi toplumla etkileşimini ve göçü izleyen toplumsal değişimi ifade eder.

Göçmenler ev sahibi topluma vardıkları andan itibaren kendilerine bir yer sağlamalıdır. Kelimenin tam anlamıyla bir ev, iş ve gelir, çocukları için okullar ve sağlık tesislerine erişimleri olmalıdır. Toplumdaki diğer bireyler ve gruplarla işbirliği ve etkileşim kurmaları gerektiği için sosyal ve kültürel anlamda da bir yer bulmalıdırlar. Ayrıca ev sahibi toplumun kurumlarını tanımalı ve kullanmalıdırlar ve ev sahibi toplum da göçmenleri politik, ekonomik ve kültürel aktörler olarak tanımalı ve kabul etmelidir. Tüm bu unsurların, göçmenlerin uyum sağladığı ve değiştiği, ancak ev sahibi toplumun da etkilenmeden kalmadığı, iki yönlü bir süreç olarak çalıştığı varsayılmaktadır (Penninx, 2019).

Günümüz dünyasında göçmenlik ve sosyal entegrasyon çok önemli ve karmaşık bir konudur. Sosyal entegrasyon kavramı bireylerin yeni bir topluma uyum sağlama ve entegre olma süreci olarak ifade edilmektedir (Khudaverdiyeva, 2024).

Yabancı topraklara yeni gelen göçmenler, alıcı bir topluma uyum sağlama ve entegre olma konusunda zorluklarla karşı karşıyadır. Hem uluslararası hem de iç göçmenler, dil engelleri, bilgi boşlukları ve ayrımcılık gibi benzer zor durumlar yaşarlar. Bu nedenle, alıcı topluma entegrasyon, göçmenlerin refahını iyileştirmek ve toplumsal dayanışmayı artırmak için çok önemlidir. Topluluk faaliyetlerine katılım göçmenlerin

entegrasyonu üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Resmi topluluk katılımı, bir birey ile bir grup arasındaki etkileşimi vurgulayan organize faaliyetlere katılımı ifade ederken, gayri resmi topluluk katılımı bireyler arasındaki etkileşimle ilgilidir. Gayri resmi katılımın, özellikle marjinal gruplar için aidiyet, güvenlik ve sosyal bütünleşme duygusunun geliştirilmesinde etkili olmaktadır (Zhang vd., 2023).

2.1.3. Göçün Kadınlar Üstündeki Etkileri

Göç herkesi etkilemekte ve sonuçları özellikle kadınlar açısından ağır olabilmektedir. Kadınların göç sürecinde risk altında olma olasılığı, ayrıcalıklı kadın ve göçmen gruplarına göre iki kat daha fazladır. Bu nedenle, göç bir kadın meselesi haline de gelmiştir. Nüfus hareketliliği kadınların eğitimini, sosyal yaşamını, evlilik ve aile ilişkilerini, iş yaşamını ve sağlığını büyük ölçüde etkilemektedir (Kurtuldu ve Şahin, 2018). Göçe katılan bireylerin yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmakta ve kadınlar göçün etkilediği risk grupları arasında yer almaktadır. Kadın göçmenler hem göçmenlik statüleri hem de kadın olmaları nedeniyle daha fazla ve yoğun ayrımcılığa uğrayabilmektedirler. Kadınların birçok eksiklik nedeniyle şiddet, cinsel taciz ve tecavüz eylemlerine karşı savunmasız olabildikleri bildirilmektedir (Çakır ve Çevik, 2021).

Bazı göç ülkeleri sıklıkla göçmen kadınlara kadın cinsiyet rolleriyle tutarlı iş seçenekleri sunmaktadır. Kadınlar bazen ailelerine para göndermek için bu ülkelere gitmekte, ya da ailelerine bu amaçla para göndermektedirler. Aynı zamanda kadınlar daha iyi eğitim olanaklarına sahip ülkelere göç etmektedirler (Toprak ve Çamur, 2022). Göç, çocuk işçiliği olasılığını yüzde 4,6 oranında artırmaktadır. Göç eden kadınların işgücüne katılma ve istihdam edilme olasılıkları daha düşüktür (Akyol ve Erikci, 2022). Göçmen veya mülteci kadınların, bakım ve ev işlerinde, hizmet sektöründe kayıt dışı olarak, tekstil mağazalarında satış elemanı, turizm sektöründe ucuz işçi veya seks işçisi olarak çalıştıkları, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı iş alanlarına yönelme durumunda kaldıkları görülmektedir (Kurtuldu ve Şahin, 2018).

Göç, ruh sağlığının sosyal bir belirleyicisi olabilmektedir. Yeni bir toplumda yaşamak, göçmen ve mülteci kadınları olumsuz psikolojik etkilere karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Örneğin, dil yeterliliği erkekler için istihdam ve ruh sağlığı üzerinde daha olumlu bir etkiye sahipken, birçok göçmen kadın dil engeli, göçmen statüsü korkusu ve ayrımcılık nedeniyle acil barınma, yiyecek veya yardım gibi destek hizmetlerine erişememektedir (Hacıhasanoğlu-Aşılar ve Yıldırım, 2018).

Kadınlar ve çocuklar, nedeninden bağımsız olarak göçten en çok etkilenen risk grupları arasında yer almaktadır. Göç yerindeki gelir düzeyleri, kadınların sağlığını olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir. Kadınlar gelir düzeyi daha yüksek olan ülkelere göç ettiklerinde ekonomik fırsatları artmakta, sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlanabilmekte, buna bağlı olarak sağlık durumları olumlu yönde değişebilmektedir. Ani göç bağlamında, hem bulaşıcı hem de olmayan hastalıkların teşhis, tedavi ve takibi önemli sorunlar oluşturmaktadır. Koruyucu sağlık hizmetlerine erişememe ve yararlanamama, yeni bulaşıcı olmayan hastalıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kurtuldu ve Şahin, 2018).

2.1.4. Türkiye’de Göç

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2023 verilerine göre, 2023 yılında, Türkiye’ye yurtdışından göç edenlerin sayısı bir önceki yıla göre %35,9 oranında azalmış ve toplamda 316 bin 456 kişi olarak kaydedilmiştir. Göç eden nüfusun cinsiyet dağılımına bakıldığında,

%54,2’sinin erkek, %45,8’inin ise kadın olduğu görülmektedir. Yurt dışından gelenlerin 101 bin 677’si Türk vatandaşı iken, 214 bin 779’u yabancı uyruklulardan oluşmaktadır. Göç edenlerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, en fazla göçün %12,7 ile 20-24 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir. Bunu %10,8 ile 25-29 yaş grubu ve %10,3 ile 15-19 yaş grubu takip etmektedir. Öte yandan, Türkiye’den göç edenlerin yaş grubu dağılımına göre, en yüksek oranın %15 ile 25-29 yaş grubunda olduğu, bunu sırasıyla %12,9 ile 30-34 yaş grubu ve %12,5 ile 20-24 yaş grubunun izlediği tespit edilmiştir. Ayrıca, 2023 yılında Türkiye’ye göç edenlerin illere göre dağılımı incelendiğinde, %29,2 ile en fazla göç alan ilin İstanbul olduğu saptanmıştır. İstanbul’un ardından %9,5 ile Antalya, %6,5 ile Ankara, %4,9 ile Mersin ve %4,4 ile Bursa en fazla göç alan iller arasında yer almaktadır (TÜİK, 2023).

Düzenli göç bağlamında, Türkiye'deki yabancıların uyruklarına göre dağılımına bakıldığında, en yüksek sayıya sahip yabancı nüfusun 322.015 kişiyle (%17,96) Iraklılardan oluştuğu, bunu 183.567 kişiyle (%10,24) Afganlar ve 128.883 kişiyle (%7,19) İranlıların takip ettiği görülmektedir. Ayrıca, Türkiye'deki ilk on uyruk arasında yer alan yabancıların, toplam yabancı nüfusa oranının %67,61 olduğu dikkat çekmektedir. İlk on uyruk içerisindeki yabancıların %30,98'i Türkiye'nin sınır komşusu olan Irak, İran ve

Suriye gibi ÷lkelerden gelirken, %16,9'u Türk cumhuriyetlerinden (Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan, Kazakistan) gelmiştir. Avrupa ÷lkelerinden (Almanya ve Rusya) gelen yabancıların bu ilk on uyruk içerisindeki payı ise %9,44'tür (Avrupa Birliği Sığınma Ajansı, 2024).

Düzensiz göçlere bakıldığında, Göç İdaresi Başkanlığı'nın yayınladığı verilere göre Türkiye'ye yönelen üç farklı düzensiz göç karakteri öne çıkmaktadır. İlk grup, Türkiye'nin sınır komşusu olan ÷lkelerden gelen göçmenlerdir. Bu bağlamda, Türkiye'deki düzensiz göç hareketlerinde Suriyeliler ikinci sırada yer almakta olup, Irak ve İran vatandaşlarıyla birlikte Türkiye'deki geçici koruma ve uluslararası koruma statüsünde en kalabalık grupları oluştururlar. İkinci grup ise sınır komşusu olmamakla birlikte Türkiye'yi üçüncü ÷lkelere geçiş noktası veya hedef ÷lke olarak gören daha uzak ÷lkelerden gelen göçmenlerdir. Afganistan, Pakistan, Somali, Filistin ve Bangladeş bu ÷lkeler arasında yer almakta ve Türkiye'nin uzak ÷lkelerden de düzensiz göçe maruz kaldığını göstermektedir. Bu ÷lkelerden gelen göçmenlerin önemli bir kısmının Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmeye çalıştıkları düşünülmektedir. Üçüncü grup ise Orta Asya ÷lkelerinden gelen yabancılarıdır. Özbekistan ve Türkmenistan bu grupta ilk on uyruk arasında yer almaktadır. Bu grubun düzensiz hareketlilikleri daha çok Türkiye içindeki kalış ve çalışma statüleriyle ilgili olup, sınır giriş- çıkışlarında gözlenmemektedir. Özellikle vize süre ve türü ihlallerinin bu grubun en yaygın sorunları arasında olduğu düşünülmektedir (Avrupa Birliği Sığınma Ajansı, 2024).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın 29 Ağustos 2024 verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma statüsüyle kayıtlı bulunan Suriyeli sayısı, bir önceki aya oranla 9.382 kişi azalarak 3.096.157 kişiye gerilemiştir. Bu rakam, 2017 yılından itibaren kaydedilen en düşük seviyedir. Yayımlanan yaş aralığı verilerine göre, Suriyeli erkekler toplam nüfusun %52'sini, kadınlar ise %48'ini oluşturmaktadır. Erkeklerin sayısı kadınlara oranla 121.585 kişi fazladır ve bu fark, özellikle 25-29 yaş aralığında 24.804 kişi ile zirveye ulaşmaktadır. Yaş arttıkça cinsiyet farkının azaldığı gözlemlenmekte olup, 45 yaş ve üzeri gruplarda kadınların sayısı erkeklerden fazladır. Kadınlar ve çocukların, toplam Suriyeli nüfusun %74'ünü (2.291.126 kişi) oluşturdukları tespit edilmiştir (Mülteciler Derneği, 2024).

15-24 yaş grubundaki genç nüfus, 572.832 kişi ile Suriyeli nüfusun %18,5'ini oluşturmaktadır. Genel olarak Suriyeli nüfusun yaş ortalaması ise 21,77'dir. Coğrafi

dağılıma bakıldığında, en fazla Suriyeli nüfusu barındıran il 529.944 kişi ile İstanbul'dur. Bunu sırasıyla 429.935 kişi ile Gaziantep ve 272.882 kişi ile Şanlıurfa izlemektedir. Suriyelilerin nüfus yoğunluğu açısından en yüksek olduğu il ise %30,6 ile Kilis'tir. Kilis'te 155.179 Türk vatandaşı bulunurken, kayıtlı Suriyeli sayısı 68.280'dir. Kilis'i, Suriyeli yoğunluğunda %16,6 oranıyla Gaziantep takip etmektedir (Mülteciler Derneği, 2024).

2.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, bir çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkinin belirli bir yönüdür ve amacı çocuğu güvenli, emniyetli ve korumalı kılmaktır. Bağlanma, disiplin, eğlence ve öğretme gibi ebeveynliğin diğer yönlerinden farklıdır (Benoit, 2004). Bebek, annesinin beslenme ve diğer fizyolojik ihtiyaçlarının karşılandığını fark etmeye başladıkça, bakıcısıyla daha fazla ilgilenmeye başlar ve bağlanma kavramı gelişmeye başlar (Bowlby, 1958). Ainsworth'a (1991) göre bağlanma, bireyin çevresindekilerle geçirdiği zamandan keyif almasını, acı ya da üzüntü anlarında rahatlamasını sağlayan duygusal bir sistemdir.

Bağlanma kuramının kurucusu John Bowlby'e (1969) göre bağlanma, bireylerin yaşamlarında önemli gördükleri kişilere karşı hissettikleri güçlü duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Bir bebek doğduktan sonra içgüdüsel olarak yetişkinlerin onu korumasına ve ona bakmasına ihtiyaç duyar ve bu kişiler genellikle ebeveynleri olarak görünmektedir (Molla, 2024). Bowlby (1969), bebeklerin erken dönemde ihtiyaç duyduğu güven ve sevgi bağlarının oluşmasının, gelecekte geliştirecekleri ilişkilerde önemli rol oynadığını belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında bağlanma kavramı güven ve sevgi üzerine kurulu bir ilişkinin temelidir. Bağlanma, bebeklik döneminde tamamlanmaz ancak kişinin yaşamı boyunca devam eder. Kişilerarası ilişkiler açısından bakıldığında, kişinin doğumundan ölümüne kadar olan sürecini etkiler. Annesine olumlu bağlanma geliştiren bir bebek, hayatının geri kalanında olumlu ilişkiler geliştirebilir. Fakat, bebeklik döneminde olumlu bir ilişki kurulamazsa yetişkinlikte geliştirdiği yakın ilişkiler olumsuz olabilir (Waters ve Cumpings, 2000).

Bağlanma Kuramı, 50 yıldan uzun bir süre önce ortaya çıktığından bu yana, davranış bilimlerindeki en etkili bakış açılarından biri haline gelmiştir. Bağlanma kuramı sosyal ve davranış bilimlerindeki en etkili çerçevelerden biridir. Bowlby tarafından çocuğun bakıcılarına olan duygusal bağını açıklamak için oluşturulan teori, yetişkin

romantik ilişkileri, gelişimsel süreklilik ve değişimin kökenleri, gelişimsel psikopatoloji ve boşanma ve velayet, çocuk bakımı ve çocuk koruma ile ilgili kamu politikası sorunları gibi konuları kapsayacak şekilde hızla genişlemiştir. Bu dönemde, bağlanma teorisi aile oluşumundaki ve ilişkilerdeki değişikliklere, küçük çocukların erken bakım ve eğitim programlarına katılımının artmasına ve gelişimsel sinirbilim, davranışsal ve moleküler genetik, yaşam tarihi teorisi, psikonöroimmünoloji ve diğer birçok alanda ortaya çıkan araştırmalara yanıt olarak gelişmiştir. Bunlar olurken, bağlanma üzerine hızla büyüyen bir araştırma alanyazını, güvenlik ve güvensizlikle ilişkili zihinsel temsiller, bağlanmanın klinik müdahale için çıkarımları, kültürle ilişkili bağlanma, kişilik ve ilişkisel işleyiş için erken bağlanmanın mirası ve Bowlby'nin orijinal formülasyonlarıyla ilgili diğer konular hakkında yeni bir anlayış sağlamaktadır (Thompson vd., 2022).

Bağlanma davranışı, yaşamın ilk aylarında insanların kendilerine en yakın kişilerle ve bakım verenlerle etkileşimlerine aracılık eden bir davranıştır. Çocukluk döneminde anneyle kurulan ilk bağ, bireyin ilk sosyal tutumu olarak kabul edilir. Doğumdan sonra bebeğin annesine veya bakıcısına ilk bağlanma davranışı emmek, ağlamak, tükürmek veya gülümsemek olur. Proaktif tepkiler olarak bilinen bu davranışlar, anneyle daha fazla zaman geçirme isteği, korku ve kaygı anlarında anneyi arama, annenin yanında kendini güvende ve rahat hissetmenin yanı sıra ortaya çıkar. En basit haliyle en yakınlarımız arasındaki güçlü duygusal bağ olarak tanımlanan bağlanmanın ilk biçimi anne-çocuk bağıdır (Gecekuşu, 2024).

Bağlanma, çocukları bağımsızlığa ve ebeveynliğe hazırlamak için aileleri birbirine bağlayan kalıcı duygusal yakınlık olarak anlaşılabilir. Bağlanma, çocuklara keşfetmek, öğrenmek ve ilişki kurmak için gerekli olan 'güvenli üssü' ve bunu yapmak için gereken refahı, motivasyonu ve fırsatı sağlamaktadır. Güvenlik, stres düzenlemesi, uyum sağlama ve dayanıklılık için önemlidir. Çocukluğun uzunluğu, görevin karmaşıklığını ve işlevsiz bağlanmanın etkilerinin genişliğini gösterir. Birbiriyle ilişkili sorunlar ağı karakteristiktir ve düşük öz saygının ayrılmaz bir parçası olduğu kısır döngülere yol açabilmektedir. Çocukların bağlanma kalıpları ebeveynlerinininkinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Hem çocuğun hem de ebeveynlerin bağlanmaları çocukların fiziksel, psikolojik, davranışsal ve gelişimsel refahını arttırmaktadır. Herhangi bir hastalıkta çocuklar kendi bağlanma kalıplarından etkilenerek davranır ve ebeveynler de buna göre tepki verir. Bu da semptomlar ve profesyonel ilişkileri etkilemektedir (Rees, 2007).

Çocukluktaki bağlanmanın yetişkinlikte oluşan yakın ve romantik ilişkileri etkilediği bilinmektedir. Yetişkinlik döneminde kurulan ilişkilerde bireyin rahatlamayı istemesi ve kendini güvende hissetmesi oldukça önemlidir. Yetişkinlikte bağlanma çocukluktan farklıdır. Çocuğun çocukluk dönemindeki fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Bu tek taraflı bir bağlanmadır. Yetişkinlikte bağlanmada güven, sevgi, yakınlık ve seks ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir (Güçlü, 2024).

2.2.1. Bağlanma Stilleri

Bağlanma stillerinin erken çocukluk döneminde geliştirildiği düşünülmektedir. Edinilmiş bağlanma stilleri yaşamın her anında olumlu ya da olumsuz etkiler yaratmaya devam etmektedir (O'Brien vd., 2000). Ayrıca romantik, arkadaşlık ya da tüm ilişkilerin sürdürülmesinde bireylere rehberlik eder, sosyal aktivitelere yardımcı olur, duyguların düzenlenmesi ve baş edilmesi açısından önemlidir (Shaver ve Mikulincer, 2008).

Bowlby'nin teorisine ilk ampirik katkı, bebekler ve onların birincil bakım verenleri ile laboratuvar ortamında yapılandırılmış deneyler yapan ve bebeklerin ayrılma ve yeniden birleşmeye göre tepkilerini inceleyen Ainsworth (1979) tarafından yapılmıştır. Bağlanma stillerine kategorik bir boyut katmıştır. Bu kategoriler güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanmanın kaygılı, kararsız ve kaçınan bağlanma olmak üzere iki alt boyutunu içermektedir (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Ainsworth'un katkılarının ardından araştırmacılar bağlanma stillerini sınıflandırmak için farklı çalışmalar yürütmüş ve öz bildirim ölçekleri geliştirmişlerdir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Hazan ve Shaver, 1987; Main vd., 1985).

Ainsworth ve arkadaşları (2015), bebeklerin doğal ortamlarındaki gözlemlerine dayanarak, bağlanma stilini tanımlamak için belirli davranış kalıplarının kullanılabileceğini öne sürmektedir. Bu stilleri üç ana başlık altında toplayıp tanımlamışlardır. Birincisi Küme A, kaçınan bağlanma stili, ikincisi Küme B, güvenli bağlanma ve üçüncüsü Küme C, kaygılı/ kaçınmalı bağlanma stilidir. Bu üç tarzın, sistematik olarak farklı olmasına rağmen, annenin tepkiselliği ve yenidoğanın ihtiyaçlarına duyarlılığı ile oldukça ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Feeney ve Noller, 1996). Bağlanma kuramı, yenidoğan ve bakıcı arasındaki etkileşim sırasında ebeveynlerin uygunluğunun, tepki verme yeteneğinin ve olaylara verdiği tepkilerin

bebeğin zihninde bazı temsiller üreteceğine ve yabancı durum deneyiminin bu temsillerin gözlemlenebilir bir ifadesi olduğunu öne sürmektedir (Sherman vd., 2015).

Bowlby'nin temel kuramına bağlı kalarak, çalışmalarını sürdüren Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkinlerdeki bağlanma stillerini dört kategoride incelemiştir. Bağlanma teorisi, biyolojik temelli bir davranış sisteminin, bebeğin dış tehditler karşısında hayatta kalma şansını artırma amacıyla, bebek ile bakım veren arasındaki yakınlığı düzenlediğini ileri sürmektedir. Bebek ile bakım veren arasındaki bu etkileşimler içselleştirilerek yetişkinliğe kadar devam eden bakım beklentilerinin kalıcı bilişsel şemaları veya "içsel çalışma modelleri" oluşturulur.

Bağlanma modelinde Bowlby'nin temel kuramında oluşturduğu iki içsel model olan *benlik* ve *öteki* bir araya getirilerek iki zıt durum (olumlu ve olumsuz) olarak incelenmektedir. Bireyin kendine ve başkalarına yönelik tutumuna bakıldığında, güvenli bağlanma kendine karşı olumlu ve başkalarına karşı olumlu tutumlar; kayıtsız bağlanma kendine karşı olumlu ve başkalarına karşı olumsuz tutumları; korkulu bağlanma ise kendine ve başkalarına karşı olumsuz tutumları; saplantılı bağlanma ise kendine karşı olumsuz ve başkalarına karşı olumlu tutumları ortaya koymaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bartholomew (1990) iki tür kaçınmacı bağlanma stili olduğunu ileri sürmüştür; korkulu-kaçınan insanlar başkaları tarafından reddedilebileceklerine dair endişelerinin farkındadırlar, kayıtsız-kaçınan insanlar ise kendi yeteneklerini sürdürmeye motive dirler. Son olarak, kendine ve başkalarına ilişkin algıları dikkate alarak bağlanma stillerini güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olarak tanımlamıştır.

Güvenli Bağlanma

Araştırmada annesi yanındayken mutlu bir şekilde oyuncaklarla ilgilenen, annesi odadan çıktığında ağlayabilen ancak kavuşma anında mutluluk tepkileri gösteren çocuklar güvenli bağlanan grupta yer almıştır. Bu çocuklar anneleri geldiğinde ağlamaya devam edebilir, bu ağlamanın annesi ile fiziksel olarak temas ettikten kısa sürede durması beklenir (Ainsworth vd., 2015). Bebeklik döneminde güvenli bağlanma gerçekleştirenlerin özgüvenli, duygu düzenleme becerisi yüksek, akademik başarısı yüksek, sosyal ilişkilerinde ortaya gelebilecek problemlerle işlevli şekilde baş edebilen bireyler olması beklenir (Derin, 2024).

Kayıtsız Bağlanma

Aşağılayıcı takıntıları olan kişiler kendileri hakkında olumlu, başkaları hakkında ise olumsuz izlenimlere sahiptirler. Kayıtsızca bağlanan insanlar, olumsuz beklentiler nedeniyle sıklıkla yakınlıktan kaçınırlar. Ancak yakın ilişkilerin önemini koruyarak ve inkar ederek öz değer duygusunu korurlar (Bartholomew ve Shaver, 1998).

Olumlu benlik şemaları ile olumsuz başkaları şemalarının birleşimi aşağılayıcı bağlanma stili yaratır. Kayıtsız ve ısrarcı insanlar kendilerini daha çok ortaya koyar ve daha fazla kaynak kullanırlar. Bu bireyler, bağlanma figürünün olası reddedilmesinden ve sonrasındaki hayal kırıklığından kaçınmak için olumlu bir benlik kavramını sürdürmek istedikleri için bağlanma figürlerinden uzaklaşabilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bireyler ebeveynlerini aşağılayıcı, cezalandırıcı olarak tanımlamakta ve sınırlı sevgi, ilgi ve destek ifade etmişlerdir (Levy vd., 1998).

Korkulu Bağlanma

Korkulu bağlanma stili bireylerde kendine karşı olumsuz, başkalarına karşı olumsuz olarak görülmektedir. Birey kendisini ve başkalarını değersiz bulmakta, onlara değer vermemekte, başkalarını güvenilmez ve reddedici olarak görmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Bu kişiler çok güçlü bir reddedilme ve kaybetme korkusuna ve sosyal ilişkilere karşı karamsar bir tutuma sahiptirler. Bu bireyler duygu ve düşüncelerini açığa vurmama eğilimi göstermektedir. Etrafindakiler onları empati eksikliği nedeniyle eleştirebilmektedir (Fraley ve Shaver, 2000). Korkulu bağlanma geliştiren bireyler için, karar alırken veya iş yaparken onay almak önemlidir. Özgürlüğün kısıtlandığı bir bağlanma stili olarak görülen korkulu bağlanmada, hayal kırıklığından kaçınmak için yakın ilişkilerden de kaçılabilir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Saplantılı Bağlanma

Olumsuz benlik ve olumlu başkaları kombinasyonuna sahip bireylerde saplantılı bağlanma stili ortaya çıkar. Bu kişiler özellikle kendilerinin değersiz olduğuna ama başkalarının değerli olduğuna inanırlar. Bu değersizlik duygusundan kurtulmak için genellikle ilişkide kendilerini kanıtlamaya çalışacaklar ve ilişki devam ederken veya sona erdiğinde takıntılı düşünceler ortaya çıkacaktır (Fraley ve Shaver, 2000). Bu bireylerin, ilişkilerinde takıntılı özellikler sergiledikleri gözlemlenmiştir (Brennan vd.,

1991). Bu kişiler günlük yaşamlarında ve ilişkilerinde çok şiddetli kaygı yaşarlar (Molla, 2024).

2.2.2. Bağlanma ile Göç Arasındaki İlişki

Bağlanmanın özünde, bebeklerin bir bakıcıyla bağlanma bağı kurma konusunda doğuştan gelen bir ihtiyacı olduğu ve bu bakıcıdan ayrılmanın veya onu kaybetmenin çocuğun gelişimi üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olacağı görüşü vardır. Bağlanma güvenliği (kendinin bakıma layık, başkalarının ise güvenilir bakıcılar olduğu yönündeki içselleştirilmiş görüş) artık ruh sağlığı sorunlarının azalması ve kişilerarası işlevselliğin ve psikoterapi kazanımlarının artmasıyla ilişkilendirilen, iyi belgelenmiş koruyucu bir faktördür. Tersine, bağlanma güvensizliği (kendinin bakıma layık olmadığı ve başkalarının da güvenilmez bakıcılar olduğu yönündeki içselleştirilmiş görüş) psikopatoloji için yerleşik transdiagnostik bir risk faktörüdür. Bowlby'nin en erken çalışması, bakıcılardan travmatik ayrılmaların çocukları nasıl etkilediğine odaklanmış olsa da, alan ergenlerde ve yetişkinlerde bağlanmanın içsel çalışma modellerini incelemek için önemli ölçüde genişlemiştir; romantik, bakım veren ve diğer ilişkilerde ve çeşitli aile düzenlemeleri ve koşullarında. Bu incelemenin amacı, aile göçünün ve göç nedeniyle ayrılmanın çocukların bağlanma güvenliği ve psikososyal sonuçları üzerindeki etkilerini vurgulamak ve aile ayrılığının -güvenlik veya refaha giden başka bir yol görmeyen bir aile tarafından "seçilmiş" olsun veya göç, göçaltı ve sınır dışı ile ilişkili yasal politikalar tarafından dayatılmış olsun- çocukların bağlanma güvenliğini olumsuz yönde etkileyerek, refahları için ciddi sonuçlar doğurduğunu göstermektedir (Venta ve Cuervo, 2022).

Göç bağlamında bağlanmayı inceleyen araştırmalar, güvensiz bağlanmanın göç sonrası kişinin psikolojik iyiliği açısından önemli bir faktör olduğunu belirlemiştir. Nadar (2020), Arap göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar üzerinde göç, bağlanma ve psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiyi incelerken, güvensiz bağlanmanın artan psikolojik sıkıntı ile ilişkili olduğunu bildirmiştir. Ayrıca Nadar, bağlanmanın kültürel stres ve psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini bildirmektedir.

Wang ve Mallinckrodt (2006), Amerika Birleşik Devletleri'nde ikamet eden Çinli/Tayvanlı uluslararası öğrencilerin kültürel uyumunu, bağlanma stillerini ve psikososyal uyumunu araştırmıştır. Araştırma bulguları, bağlanma kaygısının öğrencilerde, kültürel uyumlarıyla negatif ilişkili olduğunu göstermektedir. Ek olarak, bağlanma kaçınmasının,

bağlanma kaygısının ve kültürel uyumun öğrencilerin psikososyal uyumunun önemli yordayıcıları olduğunu bulgulamıştır.

Göç sürecinde yaşanan kültürel stres psikolojik travmaya ilişki olabilmektedir. Bu durum çocukların güvensiz veya kararsız bağlanma geliştirmelerine, çevrelerine olan güven ve keşif davranışlarının azalmasına neden olabilmektedir. Daha büyük çocuklar ise, artan dışa dönük agresif davranışlar ve/veya içe dönük anksiyete ve depresif davranışlar sergileyebilmektedir (Batista-Pinto Wiese, 2010). van Ecke (2005) güvensiz bağlanmanın kendi başına göç geçmişi olan bireylerde daha yaygın olduğunu belirtmiştir. Little (2015), çocuklarda çocukluk göçünün yetişkin bağlanma üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada, örneklem popülasyonunda tipik olarak gelişen bir örneğe kıyasla önemli ölçüde daha yüksek düzeyde güvensiz bağlanma olduğu belirlenmiştir. Ancak, çok az araştırma özellikle bu konuya odaklandığından, göç ışığında bağlanmanın önemini anlamak için hangi yönlerin önemli olduğu belirlenememiştir.

Bakker ve arkadaşlarının (2004), göçmenlerden bağlanma stillerini incelediği çalışmasında, güvenli bağlanma ile psikolojik ve sosyokültürel uyum arasında olumlu bir ilişki tespit etmiştir. Buna karşılık kararsız bağlanmaya sahip kişiler daha yüksek oranda psikolojik uyum zorlukları deneyimlemektedir. İhmal edici bağlanma ise sosyokültürel uyum ile hafif düzeyde olumsuz ilişki göstermiştir. Bağlanma stilleri ile Beş Büyük kişilik özellikleri, özellikle dışadönüklük ve duygusal denge arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Kişilik bağları, sosyal, mekansal, kültürel, profesyonel veya başka bir tür grup veya topluluğa bağlılık hissidir ve insanların doğasında vardır (Baumeister ve Leary, 1995; Sargent vd., 2002). Kişilik bağlarının iki ayrı bileşeni vardır: Bunlar değerli ve ihtiyaç duyulan olma deneyimi ve kişinin özellikleri ile çevresi arasında bir uyum olduğu algısıdır (Sargent vd., 2002). Kişinin kişilik bağlarının gelişimi, asgari miktarda önemli, olumlu ve kalıcı kişilerarası ilişkiye sahip olmasına bağlıdır (Baumeister ve Leary, 1995). Başka bir deyişle, kişilik bağlarımız hem fiziksel hem de sosyal çevreye bağlıdır. Yani bir yerle (mekansal veya coğrafi gruplar) veya sosyal grupla (coğrafi olmayan gruplar) ilişkilidir (Esters vd., 2023).

2.2.3. Bağlanmanın Resimlerle İncelenmesi

Baęlanma kavramının literatüre kazandırılmasından sonra, psikopatoloji ve kişilik alanında giderek artan bir araştırma gövdesi oluşturmuştur (Dan ve Raz, 2012). Bu alanda veri toplama araçlarından biri de projektif testlerdir (George ve West, 2011). Projektif değerlendirme, ilişkisel bağlanma da dahil olmak üzere kişisel özellikleri ortaya çıkarmak için klinik ortamlarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Maharani vd., 2023). Pervin'e (1975) göre, projektif teknik davranışın gizli veya bilinçsiz yönlerine karşı özellikle hassas olduğu dūřünölen, çok çeşitli denek tepkilerine izin veren veya teşvik eden, oldukça çok boyutlu olan ve testin amacı konusunda deneklerin asgari düzeyde farkındalığıyla alışılmadık derecede zengin veya bol tepki verisi uyandıran bir araçtır. Yansıtıcı tekniklerin temel varsayımları psikodinamik model ve psikanalitik teori ile yakından ilişkilidir (Fernandez-Ballesteros ve Spielber, 2004).

Bağlanmadaki bireysel farklılıkların, duygusal uyaranların seçici bilgi işlenmesiyle bağlantılı olduğunu giderek daha fazla desteklemektedir (Dykas ve Cassidy, 2011; Gillath vd., 2009). Buna göre, yeni araştırmalar davranışsal (Leyh vd., 2016; Zhai vd., 2016) ve nörofizyolojik çalışmalarda (Davis vd., 2014; Liu vd., 2017) bağlanma ile ilgili bilgilerin seçici işlenmesini incelemeye odaklanmıştır. Bu çalışmalarda sıklıkla sunulan resimler özel olarak bağlanma ile ilişkilendirilmemiştir. Ayrıca, farklı duygu boyutlarına göre doğrulanmamış ve birleştirilmemiştir.

Bowlby (1982), bakım verenlerle erken dönemde yaşanan deneyimlerin, yetişkinlikte bağlanma figürlerinin desteğe uygunluğu hakkında bağlanma ile ilgili bilgileri işleme ve yorumlama stratejilerini içeren ilişkisel şemalar olan "içsel çalışma modelleri"ne dönüştüğünü savunmuştur (Baldwin, 1992; Bretherton ve Munholland, 2016). Bireyler, bağlanma ile ilgili güvenli veya güvensiz içsel çalışma modellerine uygun olarak, bağlanma ile ilgili ipuçlarını işlemek için farklı önyargılı stratejiler kullanırlar (Dykas ve Cassidy, 2011).

İçsel alışma modellerinin içeriğiyle en alakalı bilgi seçici bir şekilde tutulur ve artırılırken, alakasız bilgiler atılır. Ulaşılabilir ve duyarlı bir bakım verenle tekrarlanan etkileşim nedeniyle, güvenli bireyler bakım verenin ulaşılabilirliği ve duyarlılığı konusunda güvenli beklentiler geliştirecektir. Bağlanma ile ilgili ipuçlarının işlenmesinde açık ve esnek bir strateji benimserler. Ancak, güvensiz bireyler (endişeli veya kaçınan),

erken ilişkilerinde bir güvenlik duygusu inşa etmeyi başaramazlar. Endişeli bireyler bağlanma ipuçlarına ve yoğunlaştırılmış bağlanma ihtiyaçlarına karşı aşırı uyanıktırlar. Oysa bağlanma kaçınması, bağlanma ile ilgili bilgilerin devre dışı bırakılması ve sıkıntı zamanlarında zorlayıcı bir şekilde kendi kendine güvenme ile karakterize edilir (Main, 1990). Bağlanmayla ilgili bilgilerin işlenmesini değerlendirmek için genel olumlu veya genel tehditle ilgili resimler (Leyh vd., 2016; Zilber vd., 2007), duyguların yüz ifadeleri (Dan ve Raz, 2012; Dewitte ve De Houwer, 2008; Zheng vd., 2015) ve sosyal imgeler (Chavis ve Kisley, 2012) kullanmışlardır.

Bağlanma içsel çalışma modellerinin bağlanmayla ilgili bilgilerin işlenmesindeki önyargılarla ilişkili olup olmadığını incelemek için ayrılık, kayıp, bakım verme davranışları ve romantik ilişkiler gibi bağlanmayla ilgili temaları yansıtan uyaranlara ihtiyaç vardır. Dahası, araştırmalar önyargılar ve (güvenli) olmayan bağlanma arasındaki ilişkilerin yönünün uyaran türüne bağlı olarak farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Örneğin, güvensiz bağlanma, anne ile ilgili bilgilere yönelik dikkatsel bir önyargı ile ilişkilendirilmiştir (Bosmans vd., 2009), ancak bağlanma ile ilgili tehdit bilgilerinden uzaklaşan bir dikkatsel önyargı ile ilişkilendirilmiştir (Dewitte vd., 2007). Bu, bağlanma ile ilgili her temanın farklı önyargılar ortaya çıkarabileceğini ve ayrı, sağlam ve iyi doğrulanmış resim setleri gerektirdiğini göstermektedir (Maleki vd., 2021).

2.3. Kişilik

Kişilik; düşünce, duygu ve davranışı karakteristik olarak kapsayan bir kavramdır. Kişilik, ruh hallerini, tutumları ve fikirleri kapsamakta ve en açık şekilde diğer insanlarla etkileşimlerde ifade edilmektedir. Bir kişiyi diğerinden ayıran ve insanların çevreyle ve sosyal grupla ilişkilerinde gözlemlenebilen, hem doğuştan gelen hem de edinilmiş davranışsal

özellikleri içermektedir. Kişilik terimi birçok şekilde tanımlanmıştır. Ancak psikolojik bir kavram olarak iki ana anlam ortaya çıkmıştır. Birincisi, insanlar arasında var olan tutarlı farklılıklarla ilgilidir. Bu anlamda, kişilik çalışması nispeten istikrarlı insan psikolojik özelliklerini sınıflandırmaya ve açıklamaya odaklanır. İkinci anlam, tüm insanları birbirine benzeten ve psikolojik insanı diğer türlerden ayıran nitelikleri vurgulamaktadır (Britannica, 2024).

Kişilik kavramı, bir kişinin hayata benzersiz uyumunu oluşturan kalıcı özellikler ve davranışlara atıfta bulunmaktadır. Bunlara kişinin başlıca özellikleri, ilgi alanları, dürtüler, değerler, öz kavram, yetenekler ve duygusal kalıplar dahildir. Çeşitli teoriler kişiliğin yapısını ve gelişimini farklı şekillerde açıklamakta, ancak birçoğu kişiliğin davranışlara etkisinin olduğunu vurgulamaktadır. Kişilik psikolojisi alanı kişiliğin doğasını ve tanımını, gelişimini, yapısını ve özellik yapılarını, dinamik süreçlerini, değişimlerini (kalıcı ve istikrarlı bireysel farklılıklara vurgu yapılarak) ve uyumsuz biçimlerini incelemektedir (American Psychological Association [APA], 2024).

Kişilik terimi farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde kullanılmaktadır. Kişilik, bireylerin çevreleriyle olan kişiye özel etkileşimini ifade eder. Normal kişilik ve anormal psikolojik işlev genellikle benzer kavramsal çerçeveler içinde ele alınır. Normal ve anormal davranışın yapısını, içeriğini ve dinamiklerini açıklamak için birçok teori önerilmiştir. Bu teorik modeller insan davranışının anlaşılmasını, tahmin edilmesini ve nihai terapötik kontrolünü kolaylaştırmak için tasarlanmıştır (Kavirayani, 2018).

Kişilik psikolojinin temel hedeflerinden biri, insanları karakterize eden bireysel farklılıkların yelpazesini tanımlamaktır. Tarihsel olarak, kişilik psikolojisi, repertuarındaki yapıları azaltmak veya entegre etmek yerine, sayısını artırma eğiliminde olmuştur. Ayrıca kişiliği, kişilik özelliklerinin incelenmesiyle eşitleme yönünde yaygın bir eğilim vardır. Elbette, kişilik özellikleri her şey değildir ve kişilik psikolojisinin geniş şemsiyesi altında yaygın olarak yer alan analiz birimlerini yeterince yansıtmazlar. Neo-sosyoanalitik model (Roberts ve Nickel, 2020), Beş Faktör Modeli (McCrae ve Costa, 2008), alternatif Büyük Beşli (McAdams ve Pals, 2006) veya sibernetik Büyük Beşli (DeYoung, 2015) gibi bazı önemli kişilik modellerine bakıldığında, en az dört ayrı alan veya analiz birimi

belirlenebilmektedir. Bunlar kişilik özellikleri, güdüler, beceriler/yetenekler ve anlatsal kimliktir (Roberts ve Yoon, 2022).

2.3.1. Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri, belirli durumlara belirli şekillerde yanıt verme eğilimlerini yansıtan, nispeten kalıcı düşünme, hissetme ve davranış kalıplarıdır (Roberts, 2009). Kişilik özellikleri ile çeşitli psikopatolojik durumlar arasında güçlü fenotipik korelasyonlar mevcuttur (Khan vd. 2005). Kişilik, çocukların sosyal gelişimleri sırasında kazandıkları bir yapıdır (Atabek, 1994). Anne-babanın sosyal gelişim sürecinde sergilediği davranışlar kişilik gelişiminde önemli bir etkidir. Ebeveynlerin çocuklarının sağlıklı gelişimi konusunda ilgi ve özen göstermeleri önemlidir. Ebeveynleri sıklıkla eleştirel olan çocuklar, eleştirel kişilik özellikleri sergileyebilirler; ancak ebeveynlerinin çocuklarını hoşgörölü ve kabullenici bir şekilde yetiştirdiği çocukların güvenli kişilik özellikleri sergileyeceği söylenebilir. Kişilik özellikleri ise bireyin duygusal, bilişsel ve davranışsal kalıplarını belirleyen, tutarlılık sergileyen ve genel olarak bireyin kim olduğunu gösteren yapılardır. Kişilik özellikleri, bireyi diğerlerinden ayırır ve gelecekteki davranışlarına ilişkin tahminlerin temelini oluşturur (Ilıkkın, 2023).

Mizaçsal teoriler kişilik özelliklerini büyük ölçüde kalıtsal ve değişmez özellikler olarak ele almaktadır. Ancak, kişilik özellikleri dinamik olabilmekte ve gelişimsel dönemler boyunca değişebilmektedir. Psikoterapi bir kişilik özelliğini değiştirmek için kullanılabileceği konusu ilk kez dile getirildiğinde nispeten kısa vadeli bilişsel-davranışçı müdahalelerin kişilik özelliklerini standart sapmadan daha fazla değiştirdiği bildirilmiştir (Magidson vd., 2014). Yapılan bir çalışma, tıp öğrencilerine farkındalık konusunda eğitim vermenin, vicdanlılık, uyumluluk, empati ve duygusal istikrar özelliklerinde değişikliklere yol açtığını göstermiştir (Krasner vd., 2009).

Her insan, davranış veya kişilik açısından, bir bireyden diğerine kendine özgü ve biricik karakteriyle doğar. Kişilik, bir bireyin fiziksel, duygusal ve bilişsel nitelikleridir. Kişilik aynı zamanda insanın benzersiz özelliklerinden biridir. Kişilik teorisi konusunda çalışan Engler (2003), her bireyin benzersiz olduğuna ve başkalarıyla karşılaştırılamayacağını ifade etmektedir. Benzer şekilde, Allport (2000) her bireyin kişiliğinin diğer bireylerden farklı ve

biricik olduğunu savunmaktadır. Engler'e (2003) göre, bu farklılıklar genetik ve çevresel faktörlerden dolayı ortaya çıkmaktadır. Ancak bu teoride çatışmalar da bulunmaktadır. Bazıları kişiliğin genetik faktörler nedeniyle oluştuğuna savunmaktadır. Kişilik özelliklerindeki farklılıklar ayrıca çevresel faktörler nedeniyle de meydana gelmektedir. Günümüzde ayrıca dışadönüklük, uyumluluk, açıklık, vicdanlılık ve nevrotiklik gibi büyük beşli teori olarak bilinen beş temel kişilik özelliğinin olduğu ifade edilmektedir (Yunus vd., 2018).

2.3.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişilik, tarihsel - sosyal bir yapıya sahiptir. Kişilik, insanın kültürel - ruhsal ölçü seviyesidir. Kişilik uzun bir süreçte gelişmekte; eğitim, günlük yaşam pratikleri ve insanlar arasındaki etkileşim yoluyla kişinin büyümesi ve gelişmesiyle ilişkilendirilmektedir. Eylem ve iletişim yoluyla, insanlar sosyal ilişki sistemindeki kendi yer ve değerini fark etmekte, sosyal ilişkilerin öznesi haline gelmektedirler (Trang, 2024). Kişiliği oluşumunda etkili olabilecek faktörler ele alınmıştır.

2.3.2.1. Kalıtsal Faktörler

İnsan kişiliği, dil yetenekleri ve cinsel davranışlar gibi davranışların hepsinin genetik bir bileşeni vardır (Engin vd., 2008). Kişinin fiziksel özellikleri, saç rengi, boyu, kilosu ve vücut yapısı genetik faktörlerden etkilenir. Bir kişinin kısa ya da uzun olması, fazla kilolu ya da zayıf olması onun kişiliğini dolaylı olarak etkileyecektir. Genotip, bir bireyin tüm genetik özelliklerini içerir ve birey tarafından ifade edilen nitelikler de dahil olmak üzere fenotipten ayırt edilebilir. Böylece bir genotip, farklı kişilik ve yeteneklere sahip, farklı şekil ve boyutlarda sonsuz sayıda fenotipin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (Uzun, 2020).

2.3.2.2. Fiziki ve Coğrafi Faktörler

Çevresel faktörler kişiliğin oluşumunu ve gelişimini çeşitli şekillerde etkili bir şekilde etkileyebilir. Bu bağlamda aile, kültür, grup üyeliği, sosyal sınıf, yaşam deneyimleri, coğrafi ve fiziksel faktörler gibi değişkenler kişiliği etkileyebilecek çevresel faktörler boyutları içerisinde değerlendirilebilir. Aile kişiliğin oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir faktördür. Çocuğun aile içinde annesi, babası, kardeşleri ve (varsa) diğer aile

bireyleriyle olan etkileşimleri, onlara model oluşturmada ve benzer davranışlar sergilemesinde oldukça etkili olabilir. Ailenin ekonomik durumu, ebeveynlerin eğitimi, aile yapısı ve büyüklüğü kişilik gelişimi üzerinde etkili değişkenlerdir (Özsoy ve Yıldız, 2013).

Kişiliğin oluşmasında doğup büyüdüğü toprakların etkisi çok önemlidir. Bireyler yaşadıkları bölgenin ikliminden, doğal ve fiziki koşullarından etkilenmektedir. Bu etki doğrudan bireyde gerçekleşmez, dolaylı olarak ortaya çıkar. Bireyin yaşadığı coğrafya aynı zamanda toplumun kültürünün de bir unsurudur (Yiğit, 2022).

2.3.2.3. Sosyokültürel Faktörler

İnsanların yaşadığı toplumun sosyokültürel özellikleri kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörlerdir. Her insanın yaşadığı toplumun kültürel özellikleri onun kişiliğini güçlü bir şekilde etkiler. Toplumda geliştirilen normlar, insanları belirli davranış kalıplarına göre davranmaya yönlendirmektedir. Bu nedenle bireyler, kültürü toplumun ortak bir ürünü olarak koşulsuz kabul ederler. Bu durum bireyin kişiliğini de etkiler. Toplumda birlikte yaşadığımız insanlar da öğrendiklerimizi etkiler. Bunlar arasında aile, okul, arkadaş çevresi vb. gruplar sayılabilir. İyi, kötü, doğru, yanlış gibi değer yargıları öncelikle çevreden öğrenilir (Uzun, 2020).

2.3.2.4. Sosyal Yapı ile İlgili Faktörler

Saygı, sevgi ve hoşgörünün hakim olduğu, güvenli, huzurlu bir aile ortamında yetişen bireyin olgunluğu ve özgüveni olumlu olacaktır. Aile içinde hoşgörüyle karşılanan birey, kişiliğinde bu unsurun gelişmesine katkı sağlayan bir anlayış duygusu geliştirir. Birey, aile içinde davranışlara model olur ve bu modeli yaşadığı topluma yansıtır. Severse sevmeyi öğrenecek, verirse paylaşacak, anne ve babasının sevgisine ve saygısına tanık olarak büyüyorsa annelik ya da babalık davranışları geliştirecektir. Doğuştan gelen faktörlerin yanı sıra aile de çocuğun sağlığını ve ruhsal durumunu belirleyen temel faktörlerden biridir. Aile içinde yaşanan kavga, gürültü, kötü alışkanlıklar, saygısızlık, işsizlik, sadakatsizlik gibi olaylar bireyin kişiliğini ve ruhunu olumsuz yönde etkileyebilir (Yiğit, 2022).

Bir kişinin sosyal sınıfına bağılı olarak, içinde büyüyüp geliştikleri alt kültürlerin ve sosyal grupların doğası farklılık gösterecektir. Çoğu insanın katıldığı ilk sosyal grup aile olmasına rağmen, hayatın ilerleyen dönemlerinde çeşitli sosyal gruplarla temas ve etkileşim kaçınılmazdır. Bu nedenle yetişkinlikte mahalle ve okullardaki arkadaşlıklar, oyun ve takım arkadaşlıkları, kariyer ve iş arkadaşlıkları gibi sosyal grupların oluşumu büyük ölçüde sosyal sınıf faktörlerinden etkilenecektir. Bu tür gruplara katılım, insanların birçok alanda rol davranışlarında ve sosyalleşme çabalarında önemli rol oynamaktadır (Okutan, 2010).

2.3.3. Kişilik Özellikleri ile Göç Arasındaki İlişki

Bölgeler arasındaki ekonomik farklılıkların bireylerin göç etme kararı üzerindeki önemli etkisine rağmen, bu farklılıklar, aynı sosyo-demografik özellikleri paylaşsalar ve göç sırasında aynı ekonomik kazanç beklentilerine sahip olsalar bile, bazı bireylerin göç ederken diğerlerinin neden göç etmediğini açıklamaya yeterli değildir. Bunun nedeni, göç etme kararının sosyal ağlar (Manchin ve Orazbayev, 2018), kültürel farklılıklar (Belot ve Ederveen, 2012) ve bireylerin göçün potansiyel maliyet ve faydalarına ilişkin algıları (Bauernschuster vd., 2014) gibi ekonomik olmayan faktörlerden de etkilenen karmaşık bir süreç olmasıdır. Bu algılar, tercihler (Bauernschuster vd., 2014; Czaika, 2012; Groenewold vd., 2012) ve psikolojik eğilimler (Fawcett, 1985) tarafından şekillendirilir. Bireylerin kişilik özellikleri, göç ile hem göç öncesi motivasyonlar hem de göç sırasındaki problemler karşısındaki tutumlar açısından ilişkili görünmektedir. Bireylerin kişilik özelliklerinden biri olan açıklığın, göçün yordayıcılarından bir olduğu görülmüştür. Ayrıca, yeniliklere açık olmak göç etme ihtimalini arttıran bir kişilik özelliği olarak ortaya çıkmaktadır (Palitsky, vd., 2013).

Önceki çalışmalarda genel niyetlerin gerçek davranışın iyi birer yordayıcısı olduğu varsayılmış olsa da (Ajzen, 1980; Fishbein ve Ajzen, 1977), daha yeni araştırmalar niyetler ile gerçek davranış arasındaki ilişkinin desteklenemez olduğu bulunmuş ve buna niyet-davranış farkı adı verilmiştir (Sheeran ve Webb, 2016). Buna göre niyetler gerçek davranışla açıkça aynı değildir (Verhallen ve Pieters, 1984). Göç niyetleri üzerine yapılan çalışmalar genellikle daha fazla değişkenlik içerir. Çünkü bunlar yalnızca göç etmeye karar veren ve göç edecek kişileri değil, aynı zamanda göç etmeye karar veren ancak daha sonra fikrini değiştiren ve hiç göç etmeyen kişileri de kapsar. Kişilik ve göç

arasındaki ilişki üzerine yapılan birçok çalışma iç hareketliliğe dayanmaktadır. Bu çalışmalar genellikle ulusal panel verilerini kullanmış ve katılımcıların daimi ikamet adreslerindeki değişikliği iç hareketliliğin oluşumu olarak yorumlamıştır (Décieux ve Altmann, 2024). Jokela (2009), Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı araştırmada kişilik özelliğinin eyaletler arasındaki iç hareketlilikle pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur.

Kişilik özellikleri ve uluslararası göç arasındaki ilişkiye dair araştırmalar farklı nedenlerle nispeten nadirdir. Birincisi, iç hareketlilik uluslararası göçe göre önemli ölçüde daha yaygındır (Shuttleworth vd., 2021). İkinci neden ise, yeterli kökene dayalı veri eksikliği bulunmaktadır (Erlinghagen, 2021; Ghimire vd., 2019) çünkü göç genellikle ulusal panel anketlerinden çıkış ve köken ülkeden coğrafi olarak dağılmış bir şekilde yaşama ile ilişkilendirilir (Ette vd., 2021).

BÖLÜM 3: YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Türü

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin çizimleri, nitel veri analiz tekniklerinden biri olan betimsel analiz yöntemiyle incelenip yorumlanmıştır. Betimsel analiz, verilerin belirli temalar çerçevesinde yorumlanarak özetlendiği bir veri analiz tekniğidir. Bu yöntem, elde edilen bulguları okuyucuya daha anlaşılır ve özetlenmiş bir şekilde sunmayı hedefler. Bu süreçte, veri setinden doğrudan alıntılar da kullanılabilir. Betimsel analiz birkaç aşamadan oluşur. İlk olarak, araştırmanın kavramsal çerçevesine dayalı bir analiz yapısı oluşturulur. Verilerin düzenlenmesi ve sunumu için kategoriler belirlenir. Daha sonra, araştırmacı bu yapıyı temel alarak verileri mantıklı bir şekilde organize eder. Son aşamada ise, araştırmacı bulguları açıklar, anlamlandırır, ilişkiler kurar ve yorumlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011.).

3.2. Araştırmanın Grubu

Araştırmada, 22-57 yaş aralığındaki göçmen olmayan kadınlardan oluşan ve 25-55 yaş aralığındaki göçmen kadınlardan oluşan iki gruba Kuş Yuvası Çiz Testi ve Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi uygulanmıştır. Örneklemin yaş ortalaması $32,66 \pm 9,65$ olarak hesaplanmıştır. Göçmen kadınların yaş ortalaması $33,67 \pm 8,74$ iken, göçmen olmayan kadınların yaş ortalaması $31,66 \pm 7,65$ olarak bulunmuştur. Araştırmaya Kırklareli ilinde oturma izni olan göçmen kadınlar katılmış, araştırma Kırklareli ilinde gerçekleştirilmiştir. İki grup da 100 kadın birey katılımcıdan oluşmaktadır. İki grubun karşılaştırılmasında, iki yada daha çok grup arasında nitel bir değişken yönünden anlamlı farklılığın incelenmesi amacıyla kullanılan bir yöntem olan Ki-Kare Testi kullanılmıştır. Örneklemin sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1
Örneklemin Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler		Göçmen Kadınlar		Göçmen Olmayan K.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Eğitim	İlköğretim	40	%40	11	%11
	Ortaöğretim	42	%42	32	%32
	Üniversite	17	%17	49	%49
	Lisans üstü	1	%1	8	%8
	Toplam	100	%100	100	%100
Gelir düzeyi	Düşük	64	%64	29	%29
	Orta	22	%22	45	%45
	Yüksek	14	%14	26	%26
	Toplam	100	%100	100	%100
Çalışma durumu	Evet	24	%24	52	%52
	Hayır	76	%76	48	%48
	Toplam	100	%100	100	%100
Medeni durum	Evli	86	%86	51	%51
	Bekar	11	%11	44	%44
	Boşanmış	2	%2	5	%5
	Dul	1	%1	0	%0
	Toplam	100	%100	100	%100
Çocuk	Evet	84	%84	44	%44
	Hayır	16	%16	56	%56
	Toplam	100	%100	100	%100
Var ise çocuk sayısı	1	4	%1	23	%23
	2-3	44	%44	9	%9
	4 ve fazla	36	%36	2	%2
	Toplam	84	%84	44	%44
Uyruk	Fas	38	%38	-	-
	Türkmenistan	29	%29	-	-
	Özbekistan	25	%25	-	-
	Kırgızistan	19	%19	-	-
	İran	16	%16	-	-
	Diğer	3	%3	-	-
	Toplam	100	%100	100	%100
Kronik rahatsızlık	Evet	34	%34	8	%8
	Hayır	66	%66	92	%92
	Toplam	100	%100	100	%100
İlaç kullanma	Evet	32	%32	11	%11
	Hayır	68	%68	89	%89
	Toplam	100	%100	100	%100
Psikolojik rahatsızlık	Evet	55	%55	21	%21
	Hayır	45	%45	79	%79
	Toplam	100	%100	100	%100

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılacak veri toplama araçları; Kuş Yuvası Çiz Testi, Kuş Yuvası Çizimi Değerlendirme Ölçeği, Bir Kaktüs Çiz Testi olacak şekilde belirlenmiştir. Ölçek ve testler elden toplanmıştır. Veri toplama araçlarıyla elde edilen bilgilerin 7 yıl kilitli dolapta saklanması planlanmaktadır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu, araştırmacı tarafından alanyazın dikkate alınarak oluşturulmuştur. Katılımcının, yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, mesleği, Türkiye'ye geliş tarihi, varsa çocuk sayısı, varsa kronik hastalıkları, ilaç kullanma durumu, varsa psikiyatrik bozuklukları gibi ilgili konulara yönelik sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi

Panlifova (2000) tarafından geliştirilen Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi, çocukların ve yetişkinlerin kişilik özellikleri, duygu durumları ve saldırganlık eğilimleri ile ilgili araştırmacılara fikir vermesi amacıyla kullanılmaktadır. Bu yansıtıcı testin yönergesi, “kâğıda bir kaktüs resmini çizmeni istiyorum” biçiminde olmaktadır (Halmatov, 2016).

Birey resmi çizdikten sonra, “Çizdiğin kaktüs evde mi yaşıyor yoksa doğada mı?”, “Ona dokunmak söz konusu olabilir mi?”, “Dokunduğumuzda dikenleri canımızı acıtır mı acıtmaz mı?”, “Kaktüs yalnız mı yaşıyor yoksa komşuları var mıdır?”, “Kaktüs büyüdüğünde neler değişir?”, “Dalları değişir mi?” gibi sorular sorulabilmektedir. Kaktüs resminin sayfa üzerinde nerede, nasıl çizildiğine göre yorumlar yapılabilmektedir. Örneğin, sayfanın alt tarafı özsaygı ile ilişkili olabilmektedir. Sayfanın alt tarafında yer alan bir kaktüs resmi düşük özsaygıya, sayfanın üst tarafındaki bir kaktüs resmi abartılı özsaygıya, sayfanın ortasındaki ise uygun benlik saygısına işaret edebilmektedir. Sayfanın sol tarafında yer alan resimler bireyin geçmişi; sağ tarafı ise bireyin geleceğiyle ilişkili olabilmektedir.

Bireyin duygu durumuna yönelik ise çizgilerin özellikleri fikir verebilmektedir. Düzensiz çizgiler ve kalın çizgiler dürtüsellik ile koyu renkler ve gölgelendirmeler kaygıyla

ve silik çizgiler moralsiz, çökkün olmayla ilişkilendirilebilmektedir. Dikenlerin çokluğu, uzunluğu ve sık olması bireyin içsel durumuyla ve saldırganlığıyla ilişkili olabilmektedir. Örneğin “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi”nde dikenler yukarı doğru olduğunda otoriteye, ebeveynlere yönelik saldırganlık olduğu, yana doğru ise bireyin akranlarına yönelik saldırganlık olduğu, aşağı doğru ise bireyin kendisinden küçüklerle ve kendinden daha zayıf olanlara yönelik saldırganlık olduğu yönünde yorumlar yapılabilmektedir. Dikenlerin zikzak olması bireyin ketum olması, dikkatli olmaya özen göstermesiyle ilişkilendirilebilmektedir. Bireyin iyimser ve neşeli olması, kaktüs resminde açık renkleri kullanmasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Resimde başka bitki, hayvan ve komşu kaktüslerin çizilmesi, bireyin dışadönük özellik taşımasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Kaktüste süslemeler olması, çiçekler olması, bireyin dışı görünmeye önem veren biri olması ya da ilgi odağında olma isteği yönünde yorumlara işaret edebilmektedir. Kaktüs resminde saksının yer alması, bireyin evcimen kişilik özelliği taşıması, aileye önem vermesi yönünde yorumlanabilirken; bireyin yabani kaktüs çizmesi ise bağımsız/özerk kişilik özelliği taşıması, yalnızlık duygusu yaşaması, bağımsızlık ihtiyacı yönünde yorumlanabilmektedir (Halmatov, 2016).

3.3.3. Kuş Yuvası Çiz Testi

Kuş Yuvası Çiz Testi 1996 yılında Kaiser tarafından yetişkin bireylerde güvenli bağlanmayı değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Katılımcıdan “kağıda bir kuş yuvası çizmeni istiyorum” yönergesiyle, bir kağıt ve boya kalemi verilir ve resim çizmesi istenir. Çizilen resim kullanılan renkler, kullanılan renklerin sayısı, yavrunun varlığı gibi ölçütlere bakılarak puanlanır. KYÇT’nin, Türkçeye uyarlanması Demirbağ (2016) tarafından yapılmıştır. Kaiser Kuş Yuvası Çizimi’ni değerlendirmek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Kaiser, ölçekte bir madde hariç puanlayıcılar arasındaki güvenilirliği .70 üstünde bulmuştur. Goldner (2014), yaptığı uygulamada puanlayıcılar arası güvenilirliği .70 ve 1.0 olarak değerlendirmiştir. Canlılık, tuhaflık, patoloji ve optimize olmak üzere 4 alt puan saptamıştır.

3.3.4. Kuş Yuvası Çizimi Değerlendirme Ölçeği

Kuş Yuvası Çiz Testi, Demirbağ (2016) tarafından Kuş Yuvası Çizimi'ni sayısallaştırmak amacıyla geliştirilmiştir. Daha önceden Kuş Yuvası Çizimi'ni değerlendirmek amacıyla yapılan ölçeklerden faydalanılmıştır. Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Her madde

0 hayır, 1 evet olacak şekilde puanlanmaktadır. 10. madde tersten puanlanmaktadır. İç tutarlılık katsayısı .70, iki yarı güvenirlikle ölçülen güvenirlik katsayısı ise .73 olarak belirlenmiştir. Puanlayıcılar arası güvenirlik .66 ve 1. arasında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların yüksekliği güvenli bağlanmanın yüksek olduğunu ifade etmektedir (Demirbağ, 2016).

3.4. İşlem

Öncelikle, çalışma için gerekli kurumlardan izin alınmıştır. Göçmen ve göçmen olmayan kadın katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde tüm katılımcılara çalışma ve veri toplama süreci ile ilgili bilgiler verilmiş, katılımcıların soruları cevaplanmış ve gönüllü onamları sözlü ve yazılı olarak alınmıştır. Katılımcıların kimlik bilgilerinin ve verilerin anonim kalacağı bildirilmiştir. Katılımcılara işlem için gerekli olan A4 kâğıdı ve boya kalemleri verilmiştir. Katılımcılardan ilk olarak bir kuş yuvası çizmeleri istenmiş, “kâğıda bir kuş yuvası çizmeni istiyorum, kuş yuvasını çizdikten sonra yuvayı dilediğin renkte boyayabilirsin” yönergesi verilmiştir. Çizim tamamlandıktan sonra “Resmin tamamlandı mı? Eklemek istediğin başka şeyler var mı?” Soruları sorulmuştur. Sonrasında katılımcıdan çizimiyle ilgili bir hikaye yazması istenmiştir. Diğer aşama için, katılımcılardan yeni bir kâğıda kaktüs resmi çizmeleri istenmiştir. Benzer şekilde, çizimler tamamlandığında eklemek istediklerinin olup olmadığı sorulmuştur. Görüşmeler 30 ila 60 dakika arasında sürmüştür.

3.5. İstatistiksel Analizi

Bu tez çalışması, nitel araştırma yöntemine dayalı bir araştırmadır. Bu kapsamda araştırmaya katılan bireylerin resimleri nitel araştırma yöntemlerinden bir olan, betimsel analiz yoluyla çözümlenip yorumlanmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama

teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analizi türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır. Bu amaçla verilerden doğrudan alıntılara yer verilebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Betimsel analiz süreci çeşitli aşamalarda gerçekleşmektedir. İlk olarak araştırmanın kavramsal çerçevesinden hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Verilerin düzenlenme ve sunuşu için kategoriler belirlenir. Ardından, araştırmacı verilerin anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmesi için daha önce oluşturulan çerçeveye dayalı olarak verileri düzenler. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir, anlamlandırır ve yorumlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın nicel boyutunda ise verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik analizleri yapılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan göçmen kadınların ve Türkiye’de yaşayan göçmen olmayan kadınların Kuş Yuvası Çiz Testi ve Bir Kaktüs Çiz Testi açısından iki grup arasında farklılık yaratıp yaratmadığının saptanabilmesi amacıyla “Ki-Kare Testi” kullanılmıştır. Bu test; iki ya da daha çok bağımsız grupta nitel değişkenlerin karşılaştırılmasında, nitel değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlılığının test edilmesinde kullanılır (Dişçi, 2008).

BÖLÜM 4: BULGULAR

22-57 yaş aralığında olan, 100 kişilik göçmen ve göçmen olmayan kadın gruplarına Kuş Yuvası Çiz Testi ve kişilik özellikleri, iç dünyaları, şiddet ve saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi adına Bir Kaktüs Çiz Testi uygulanmış elde edilen veriler bulgular bölümünde paylaşılmıştır. Bireylerin çizimleri araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Göçmen ve göçmen olmayan kadınlar gruplarına ait Kuş Yuvası Çiz Testi'nden elde edilen bulgular Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 2

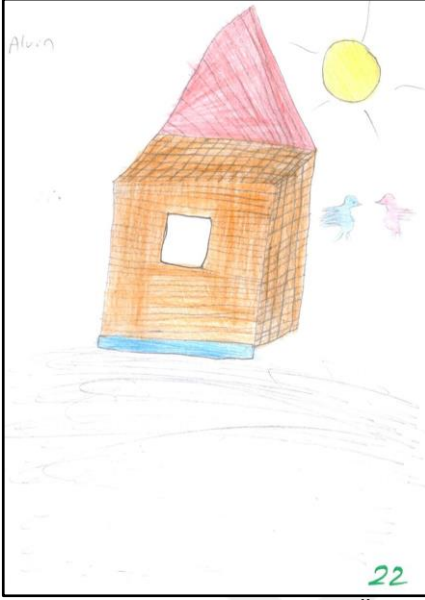
**Göçmen ve Göçmen Olmayan Kadınların “Kuş Yuvası Çiz Testi” ile Bağlanma
Temsillerinin Karşılaştırılması**

Kuş Yuvası Çizimi Değerlendirme Kriterleri	Göçmen Kadınlar				Göçmen Olmayan Kadınlar				χ^2	p
	Evet (n)	%	Hayır (n)	%	Evet (n)	%	Hayır (n)	%		
Yuvada/Yakınında ebeveyn kuş var mı?	52	52%	48	48%	63	63%	37	37%	2,476	0,116
Yuvada/yakınında yavru kuş veya yumurta var mı?	39	39%	61	61%	58	58%	42	42%	7,227	0,007*
Baskın renk yeşil mi?	25	25%	75	75%	67	67%	33	33%	35,507	0,00*
Resmin çizildiği toplam alan dikkate alınırsa kâğıdın %20'den fazlası kullanılmış mı?	80	80%	20	20%	76	76%	24	24%	0,262	0,609
Yuva korunaklı, sağlam bir zeminde çizilmiş mi?	34	34%	66	66%	82	82%	18	18%	45,341	0,00*
Bütün bir kuş ailesi (anne,baba,kardeş) resmedilmiş mi?	15	15%	85	85%	43	43%	57	57%	17,703	0,00*
Beslenme faaliyeti var mı?	7	7%	93	93%	42	42%	58	58%	31,247	0,00*
Çiçek veya evcil hayvanlar gibi ekstra belirgin figürler var mı?	23	23%	77	77%	12	12%	88	88%	3,463	0,063
Reklendirme çizilen figürlerin doğasına uygun mu?	35	35%	65	65%	74	74%	26	26%	30,668	0,00*
Yuva (varsa) bir ağacın gövdesine hapsedilmiş mi?	27	27%	73	73%	4	4%	96	96%	18,477	0,00*
Yuva (varsa) herhangi bir zemine (dal,yaprak,toprak vs) temas ediyor mu?	48	48%	52	52%	71	71%	29	29%	10,976	0,001*
Resimde ebeveyn ve yavru/yumurta kuşların her ikisi de mevcut mu?	21	21%	79	79%	68	68%	32	32%	44,721	0,00*

Tablo 2’de kuş yuvası çizimi değerlendirme kriterinde yer alan maddelerin, göçmen grubunda ve kontrol grubundaki katılımcıların resimlerinde bulunma durumları incelenmiştir. Gruplar karşılaştırıldığında ($\alpha < 0,05$) yuvada/yakınında yavru kuş veya yumurta çizenler, baskın renk yeşil çizenler, yuva korunaklı sağlam bir zeminde çizenler, bütün bir kuş ailesini çizenler, beslenme faaliyeti çizenler, renklendirmesi çizilen figürlerin doğasına uygun olanlar, yuvanın ağacın gövdesine hapsedilmiş olması, yuvanın bir zemine temas etmesi, ebeveyn ve yavru/yumurta birlikte çizenler açısından farkın istatistiksel anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yuvada/yakınında yavru kuş veya yumurta çizenler göçmen grubunda 39 iken kontrol grubunda 58 kişi olduğu görülmektedir. Baskın rengi yeşil kullanan katılımcılar göçmen grubunda 25 kontrol grubunda 67 kişidir. Yuvanın korunaklı sağlam zeminde çizen katılımcılar göçmen grubunda 34 iken kontrol grubunda 82 kişidir. Bütün kuş ailesinin çizen katılımcılar göçmen grubunda 15 iken kontrol grubunda 43 kişidir. Resimlerinde beslenme faaliyeti resmetmiş katılımcılar göçmen grubunda 7 iken kontrol grubunda 42 kişidir. Çizimlerinde renklendirmelerin figürlerin doğasına uygun olarak değerlendirilenler göçmen grubunda 35 iken kontrol grubunda 74 kişidir. Yuva çizen katılımcıların zemin yada ağaca temas ettirerek çizmesi göçmen grubunda 48 iken kontrol grubunda 71 kişidir. Resimlerinde ebeveyn ve yavru kuş yada yumurtaları birlikte çizen katılımcılar göçmen grubunda 21 iken kontrol grubunda 68 kişidir.

Yuva ve yakında ebeveyn kuş çizenler, kağıdın %20’den fazlasının kullanılması, çiçek veya evcil hayvanlar gibi ekstra figürlerin çizilmesi açısından gruplar değerlendirildiğinde istatistiksel anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Tablo 2.).

Şekil 1’de 44 yaşında göçmen olmayan bir kadının ve Şekil 2’de 49 yaşındaki göçmen olmayan bir kadının kuş yuvası çizimleri paylaşılmıştır.

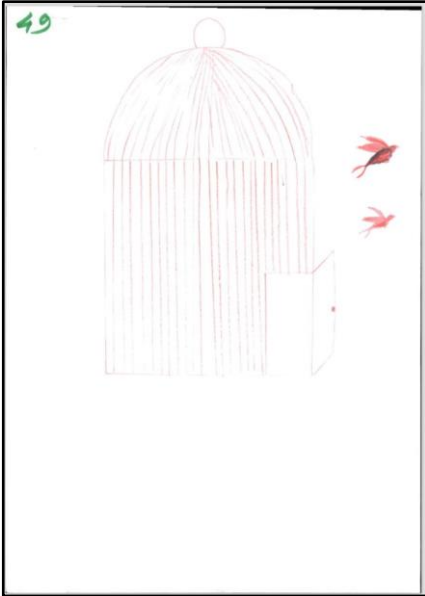

Şekil 1. Kuş Yuvası Çizim Örneği

Şekil 2. Kuş Yuvası Çizim Örneği

Şekil 3’te 32 yaşında göçmen bir kadının ve Şekil 4’te 28 yaşındaki göçmen bir kadının kuş yuvası çizimleri paylaşılmıştır.

Şekil 3. Kuş Yuvası Çizim Örneği

Şekil 4. Kuş Yuvası Çizim Örneği

Tablo 3

**Göçmen ve Göçmen Olmayan Kadınların “Bir Kaktüs Çiz Testi” ile Bağlanma
Temsillerinin Karşılaştırılması**

Bir Kaktüs Çizimi Değerlendirme Kriterleri		Göçmen Kadınlar				Göçmen Olmayan Kadınlar				χ^2	p
		Evet (n)	%	Hayır (n)	%	Evet (n)	%	Hayır (n)	%		
Kişisel Özellikler	Özgürlüğe düşkün olması	44	44%	56	56%	58	58%	42	42%	3,922	0,048*
	Evcimen olma	72	72%	28	28%	46	46%	54	54%	13,973	0,00*
	Sakin olma	37	37%	63	63%	51	51%	49	49%	3,977	0,046*
	Hırçınlığını dışa vurma	61	61%	39	39%	21	21%	79	79%	33,072	0,00*
	Düşük benlik saygısı	35	35%	65	65%	12	12%	88	88%	14,713	0,00*
	Abartılı benlik saygısı	43	43%	57	57%	24	24%	76	76%	8,102	0,004*
	Uygun benlik saygısı	43	43%	57	57%	64	64%	36	36%	8,863	0,003*
Saldırganlık	Savunmacı biri olma	57	57%	43	43%	32	32%	68	68%	12,653	0,00*
	Otoriteye başkaldırma	71	71%	29	29%	43	43%	57	57%	15,993	0,00*
	Akranlara karşı saldırganlık	53	53%	47	47%	24	24%	76	76%	17,759	0,00*
	Küçüklere karşı saldırganlık	46	46%	54	54%	11	11%	89	89%	30,058	0,00*
İçsel Durumlar	Aileye bağımlı olma	72	72%	28	28%	33	33%	67	67%	30,496	0,00*
	Bir yere aidiyet duymama	74	74%	26	26%	26	26%	74	74%	46,08	0,00*
	Dışadönük olma	30	30%	70	70%	38	38%	62	62%	1,426	0,232
	Neşeli ve iyimser olma	44	44%	56	56%	46	46%	54	54%	0,81	0,776
	Olumsuz, çökkün duygudurumu	30	30%	70	70%	11	11%	89	89%	9,94	0,002*
	Dürtüsellik	23	23%	77	77%	9	9%	91	91%	6,287	0,012*

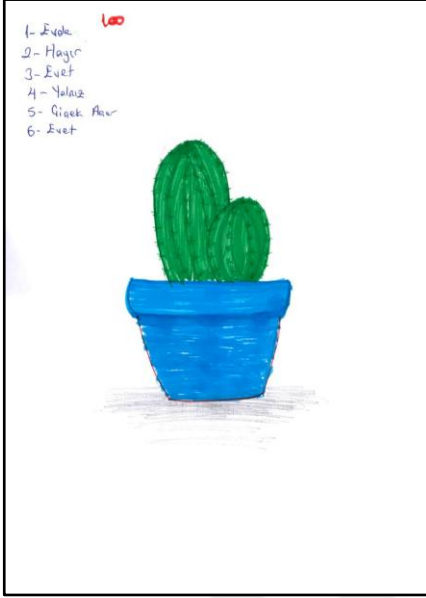
Tablo 3’de kaktüs çizimi değerlendirme kriterlerinde yer alan maddelerin göçmen kadın ve kontrol grupları katılımcıların resimde bulunma durumları incelenmiştir. Kişisel Özellikler teması altında olan tüm kriterler açısından gruplar arasında istatistiksel anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\alpha<0,05$). Özgürlüğe düşkün olması göçmen grubunda 44 kontrol grubunda 58 kişi, evcimen olma göçmen grubunda 72 kontrol grubunda 46 kişi, sakin olma göçmen grubunda 37 kontrol grubunda 51 kişi, hırçınlığını dışa vurma göçmen grubunda 61 kontrol grubunda 21 kişi, düşük benlik saygısı göçmen grubunda 35 kişi kontrol grubunda 12 kişi, abartılı benlik göçmen grubunda 43 kontrol grubunda 24 kişi ve uygun benlik göçmen grubunda 43 kontrol grubunda 64 kişidir.

Saldırganlık teması altındaki tüm kriterler katılımcıların resimlerinden incelendiğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\alpha<0,05$). Savunmacı biri olma göçmen grubunda 57 kontrol grubunda 32 kişi, otoriteye başkaldırma göçmen grubunda

71 kontrol grubunda 43 kişi, akranlara karşı saldırganlık göçmen grubunda 53 kontrol grubunda 24 kişi ve küçüklere karşı saldırganlık göçmen grubunda 46 kontrol grubunda 11 kişi olarak tespit edilmiştir.

İçsel durumlar teması altındaki kriterler incelendiğinde dışa dönük olma ve neşeli iyimser olma kriterleri gruplar arası farkın istatistiksel anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Aileye bağımlı olma, bir yere aidiyet duymama, olumsuz çökkün duygu durumu ve dürtüsellik kriterleri açısından gruplar arası farkın istatistiksel anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Aileye bağımlı olma göçmen grubunda 72 kontrol grubunda 33 kişi, bir yere aidiyet duymama göçmen grubunda 74 kontrol grubunda 26 kişi, olumsuz çökkün duygu durumu göçmen grubunda 30 kontrol grubunda 11 kişi ve dürtüsellik göçmen grubunda 23 kontrol grubunda 9 kişi olarak gözlemlenmiştir (Tablo 3.).

Şekil 5'te 30 yaşında göçmen olmayan bir kadının ve Şekil 6'da 42 yaşındaki göçmen olmayan bir kadının kaktüs çizimleri paylaşılmıştır.

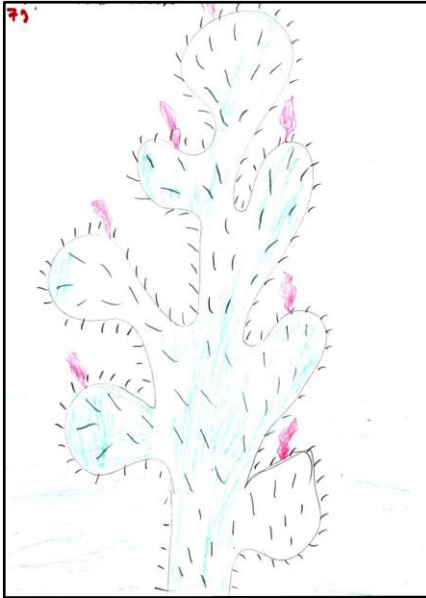

Şekil 5. Kaktüs Çizim Örneği

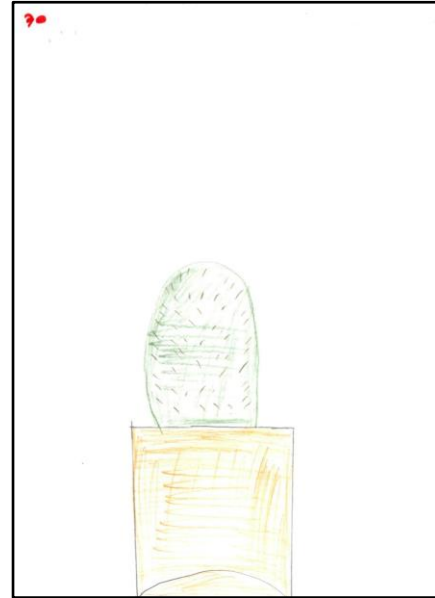

Şekil 6. Kaktüs Çizim Örneği

Şekil 7'de 33 yaşında göçmen bir kadının ve Şekil 8'de 50 yaşındaki göçmen bir kadının kaktüs çizimleri paylaşılmıştır.

Şekil 7. Kaktüs Çizim Örneği

Şekil 8. Kaktüs Çizim Örneği

BÖLÜM 5: TARTIŞMA

Göç bireylerin yaşamlarını farklı şekillerde ve düzeylerde, olumlu veya olumsuz etkileyebilen önemli bir süreçtir (DSÖ, 2024; Herold vd., 2024; Virupaksha vd., 2014). Özellikle Türkiye’de göç ve göçmenlik son yıllarda gündemde olan ve akademik çalışmalarca sıkça incelenen bir kavramlardır. Alanyazın, göç ile bireylerin bağlanma temsilleri ve kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceğine dair çeşitli bulgular sunmaktadır. Bireylerin sağlıklı ilişkiler kurması, psikolojik iyi oluşları, üretkenlikleri, hayattan aldıkları doyum ve fiziksel sağlıkları gibi birçok önemli alanın bireylerin kişilik özellikleri ve erken çocukluk deneyimleri ile şekillenen bağlanma stillerinden etkilenebildiği bilinmektedir (Derin, 2024; Nadar, 2020). Bununla birlikte, genel olarak, özellikle kadın olmak üzere göçmenlerin birçok durumsal ve yaşamsal stres ve zorluklara maruz kaldığı görülmektedir (DSÖ, 2024; Kurtuldu ve Şahin, 2018). Bu doğrultuda, göçmen kadınların kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerinin karşılaştırılması, göçün bireyler üzerindeki etkilerinin anlaşılmasını ve olumsuz etkilerin azaltılmasını kolaylaştıracaktır.

Bu bilgiler ışığında, bu araştırmanın amacı göçmen kadınların kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerini tespit etmek ve göçmen olmayan kadınlarla karşılaştırmaktır. Bu doğrultuda, nitel olarak tasarlanan olan bu çalışmada, 100 kişilik göçmen ve 100 göçmen olmayan kadın gruplarında projektif ölçme araçlarından olan Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi ve Kuş Yuvası Çiz Testi kullanılmış ve elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Ulaşılan bulgular, göçmen kadınların kaktüs ve kuş yuvası çizimleri üzerinden kişilik özellikleri ve bağlanma temsillerinin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Kaktüs çizimlerinde göçmen kadınlar ve kontrol grubu arasındaki anlamlı farklar, kişilik özelliklerine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Örneklemin sosyodemografik özellikleri incelendiğinde, göçmen olmayan kadınların eğitim, çalışma durumu ve gelir temel alındığında, sosyoekonomik düzeylerinin göçmenlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneklemdaki göçmen kadınlar daha yüksek oranda Fas, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan’dan Türkiye’ye göç etmişlerdir. Göçmen kadınların evlilik oranının daha yüksek olduğu, paralel şekilde daha fazla sayıda çocuk sahibi oldukları görülmektedir. Sağlık durumları incelendiğinde ise, göçmen kadınların daha yüksek oranda kronik ve psikolojik rahatsızlıklara sahip oldukları ve daha yüksek oranda ilaç kullandıkları görülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, çalışmanın hipotezlerini büyük ölçüde desteklemektedir. Çalışmanın ilk hipotezi kapsamında, *Türkiye’de yaşayan göçmen olan kadınların “Kuş Yuvası Çiz Testi” doğrultusunda çizdikleri resimler, Türkiye’de yaşayan ve göçmen olmayan kadınların resimlerinden farklı olacağı* düşünülmüştür. Kuş Yuvası Çiz Testi bireylerin bağlanma temsilleri hakkında bilgi veren bir ölçüm aracıdır. Yapılan analiz sonucunda, göçmen olan ve olmayan kadınların verdikleri bazı yanıtların farklılaştığı görülmüştür. Yuvada/yakınında yavru kuş veya yumurta çizenler, baskın renk yeşil çizenler, yuva korunaklı sağlam bir zeminde çizenler, bütün bir kuş ailesini çizenler, beslenme faaliyeti çizenler, renklendirmesi çizilen figürlerin doğasına uygun çizme, yuvanın ağacın gövdesine hapsedilmiş olması, yuvanın bir zemine temas etmesi, ebeveyn ve yavru/yumurta birlikte çizme açısından farkın istatistiksel anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Göçmen kadınların çizimlerindeki yavru kuş figürleri ve ebeveyn yavru kuş/yumurta ikilisi figürleri daha azdır. Gözlemlenen yeşil renk incelendiğinde göçmen kadınların resimlerinde olmayanlara göre daha az oranda baskı yeşil renk kullandıkları görülmektedir. Göçmen kadınların çizdikleri yuvalar daha korunaksız ve zayıf olarak tasvir etmişlerdir. Yuvalar kontrol grubuna göre daha düşük oranda sağlam bir zeminde çizilmiş, ve daha düşük oranda kuş aileleri resmedilmiştir. Resimlerdeki beslenme faaliyetinin de kontrol grubuna göre görece az olduğu görülmektedir. Göçmen kadınların çizimlerinde, figürlerin doğal renklerine uygun olmayan renklendirmelerin yapıldığı gözlemlenmiştir. Uygun renklerin kullanımı göçmen kadınlarda daha azdır. Çizilen yuvanın herhangi bir zemine temas ettiği resimler de göçmen kadınlarda daha az bulunmaktadır. Bunlara karşılık, yuva yakınında ebeveyn kuş çizme, kağıdın %20’sinden fazlasını kullanma ve çizimlerinde daha fazla ekstra figürler resmetme temaları için fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Kuş yuvası çizimlerine ilişkin bulgular göçmen kadınların bağlanma temsillerine dair önemli farklılıkları ortaya koymaktadır. Kuş çizimlerinin olmaması bireylerdeki güvensiz bağlanmaya işaret etmektedir (Kim ve Joen, 2008). Ayrıca, Hyler (2002) çalışmasında, güvensiz bağlanmaya sahip çocukların, yuvaları savunmasız çizdiklerini tespit etmiştir.

Göçmen grubundaki katılımcıların yuvalarında yavru kuş veya yumurta çizme oranının düşük olması, onların aile yapıları ve bağlanma ilişkilerine dair zayıf temsillere sahip olabileceğini düşündürmektedir. Aynı zamanda, göçmen kadınların yuvalarını daha az korunaklı ve sağlam bir zemine çizmesi, güvensizlik ve belirsizlik duygularıyla ilişkilendirilebilir. Güvenli bağlanmanın, keşfetmek, öğrenmek ve ilişki kurmak için gerekli olan “güvenli üssü” ve bunu yapmak için gereken motivasyonu sağladığı bilinmektedir. Ayrıca güvenli bağlanma, güvenlik, stres düzenlemesi, uyum sağlama ve psikolojik dayanıklılık için önemlidir (Rees, 2007). Bu nedenler dolayısıyla, güvenli bağlanmaya sahip olmanın, özellikle göç gibi stres faktörleri yoğun bir deneyim sırasında bireylerin psikolojik iyi oluşları ve sağlıklı uyum süreçleri açısından destekleyici bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Göçmen olmayan kadınların daha sık bir kuş ailesi çizmesi ve beslenme faaliyetini resmetmesi, bu grubun daha güvenli bağlanma temsillerine sahip olduğunu gösterebilir. Bu bulgu, göçmen kadınların travmatik deneyimlerinin onların aile ve bağlanma ilişkilerini nasıl etkilediğini anlamak açısından önemli bir veri sunmaktadır. Göçmen kadınların çizimlerinde bu tür temaların az olması, onların daha fazla duygusal kopukluk yaşadıklarını ve bağlanma figürlerine dair daha olumsuz temsiller geliştirdiklerini gösterebilir. Alanyazın bu görüşleri destekler niteliktedir. Sheller (2007), çizimlerde beslenme faaliyetinin görülmemesinin, yeterli bakım verememe veya terk edilme deneyiminin işareti olabileceğini öne sürmektedir. Bu durum, göçmen kadınların geldikleri ülkelerin zor şartlarının bir göstergesi olabilir. Ayrıca, güvensiz bağlanan bireyleri bakım verme davranışlarını daha az oranda çizmektedir (Goldner, 2014). Hass-Cohen ve arkadaşları (2016) çocuklarla yürüttükleri çalışmalarında da, aile üyelerini bir arada ve yakın çizen katılımcıların yakın kişilerarası ilişkilere sahip olabileceğini vurgulamaktadır. Göçmen olmayan kadınların çizimlerinde, ebeveyn ve yavru kuşları birlikte çizen birey sayısının daha fazla olması, bu grubun daha sağlam aile bağlarına ve bağlanma ilişkilerine sahip olduğunu düşündürtebilir. Göçmen kadınların resimlerinde bu tür temaların daha az olması, onların bağlanma figürleriyle ilgili zorluklar yaşadığını ve belki de travmatik ayrılıkların etkilerini resimlerine yansıttıkları anlamına gelebilir.

Renk kullanımı ve figürlerin doğasına uygun renklendirme açısından göçmen kadınlar ve kontrol grubu arasındaki farklılıklar da dikkat çekmektedir. Göçmen kadınların

daha az yeşil renk kullandıkları ve figürlerin doğasına uygun olmayan renklendirme yaptıkları görülmektedir. Çizimlerde yeşil rengin kullanılması, güvenli bağlanmanın göstergelerindendir (Francis vd., 2003). Hass-Cohen ve arkadaşları (2016) çocuklarla yürüttükleri çalışmalarında, mutlu ve huzurlu hislere sahip çocukların çizimlerinde daha sık canlı renkler kullandıklarını bildirmektedir. Hyler'ın (2002) çocuklarla yürüttüğü çalışması da, güvensiz bağlanan çocukların daha az oranda yeşil rengi kullandıklarını göstermektedir. Bu bulgular, göçmen kadınların yaşadıkları zorlukların bir etkisi olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca güvenli bağlanma şemaları geliştirememiş bireylerin yeni çevreye uyum sağlama ve göçün zorluklarıyla bahsetme konularında zorluk yaşayabilecekleri düşünülmektedir.

Göç bir çok alanda işlev kaybına neden olabilmektedir. Virupaksha ve arkadaşları (2014), göçün barındırdığı zorluklar nedeniyle ruhsal sağlığın bozulmasında etkili olabileceğini vurgulamaktadır. Göçle birlikte dil ve iletişim problemleri ortaya çıkabilmekte, bu durum sosyal ve kültürel uyumsuzluğa, dışlanmaya, akademik başarısızlığa, dersleri anlayamamaya, düşük ücretlerde çalıştırılmaya ve psikososyal sorunlara neden olabilmektedir (Herold vd., 2024; Şimşek, 2024). Mülteci ve göçmen çocuklar, özellikle refakatsiz küçükler, istismar ve taciz gibi travmatik olaylarla maruz kalmakta ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluk çekebilmektedirler (DSÖ, 2024). Buna karşılık, güvenli bağlanma geliştiren bireylerin diğerlerine göre daha özgüvenli, duygu düzenleme becerisi yüksek, akademik başarısı yüksek bireyler oldukları ve sosyal problemlerle daha işlevsel bir şekilde baş edebildikleri bilinmektedir (Derin, 2024). Özellikle göç sürecinde güvenli bağlanmanın ruhsal sağlık açısından büyük bir önemi bulunmaktadır. Nadar (2020), çalışmasında Arap göçmenler, mülteciler ve sığınmacılar üzerinde göç, bağlanma ve psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve güvensiz bağlanmanın artan psikolojik sıkıntı ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca çalışması, bağlanmanın kültürel stres ve psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiye aracılık ettiğine dikkat çekmedir. Bu veriler de, güvenli bağlanmanın göç sırasında ve sonrasında karşılaşılabilecek sosyal ve psikolojik problemler açısından koruyucu bir faktör olduğunu göstermektedir.

Göçmen kadınlarda, göç ettikleri ülkedeki zor şartların bağlanma temsillerini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, van Ecke (2005) güvensiz bağlanmanın göç geçmişi olan bireylerde daha yaygın olduğunu ifade etmektedir. Little (2015),

çocuklukta göçün yetişkin bağlanma üzerindeki etkisiyle ilgili, örneklem popülasyonunda tipik olarak gelişen bir örneğe kıyasla önemli ölçüde daha yüksek düzeyde güvensiz bağlanma olduğu bulgulanmıştır.

Çalışmanın diğer temel hipotezi, *Türkiye’de yaşayan göçmen olan kadınların “Bir Kaktüs Resmi Çiz Testi” doğrultusunda çizdikleri resimler, Türkiye’de yaşayan ve göçmen olmayan bireylerin resimlerinden farklı olacaktır* şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Bir Kaktüs Çiz Testi aracılığıyla, göçmen kadınların, kişisel özellikleri, saldırganlık eğilimleri ve içsel durumlarına ilişkin bilgi toplanmıştır. Çalışmanın bulguları bu hipotezi de büyük ölçüde destekler niteliktedir. Göçmen olan ve olmayan kadınlarda, iki özellik haricinde tüm özelliklerinin anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Öncelikle, Bir Kaktüs Çiz Testi’nin Kişisel Özellikler altboyutundaki tüm özelliklerin, gruplar arasında farklılaştığı görülmektedir. Bulgulara göre göçmen kadınların, olmayanlara göre daha yüksek oranda evcimen olma ve hırçınlığı dışa vurma, düşük benlik saygısı ve abartılı benlik saygısı özellikleri sergiledikleri; daha düşük oranda özgürlüğe düşkün olma, sakin olma, uygun benlik saygısı sergiledikleri görülmektedir.

Saldırganlık altboyutu incelendiğinde, göçmen kadınların olmayanlara göre daha yüksek oranda savunmacı, otoriteye baş kaldıran, akranlara karşı saldırgan ve küçüklere karşı saldırgan oldukları tespit edilmiştir. Özellikle, akran ve küçüklere karşı saldırganlık özelliği için iki grup arasındaki fark nispeten daha fazladır. Bulgular, saldırganlık altboyutunun tüm özelliklerinin göçmen kadınlarda daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Jud ve arkadaşlarının (2020) göçmen çocuklarla ilgili yapılmış yayınları inceledikleri derleme çalışması, göçmen çocukların şiddete ve cinsel istismara maruz kalabildiklerini, şiddet uygulayıcılarının ise genellikle bakım verenleri olduğunu vurgulamaktadır.

Testin son altboyutu olan içsel durumlara ait altı özellik bulunmakta, dışadönüklük ve neşeli ve iyimser olma özellikleri hariç hepsi anlamlı bir farklılık göstermektedir. Göçmen kadınlar daha yüksek oranda aileye bağımlı görünmektedir. Benzer olarak daha yüksek oranda bir yere ait olmama, olumsuz ve çökkün duyguduruma sahip olma ve dürtüsellik sergilemektedirler. Fakat olumsuz ve çökkün duygu durum ve dürtüsellik, göçmen kadınlarda, grup içerisinde değerlendirildiğinde daha az oranda görülmektedir.

Halmatov (2016), saksı içinde ve kökleri olan kaktüs çizimlerini evcimen olma ile, çölde çizilen, kökleri olmayan yabancı kaktüs çizimlerini ise bağımsızlık ile bağdaştırmaktadır. Yabancı görünümlü kaktüsler bağımsız veya özerk kişilik özelliklerinin dışa vurma olarak yorumlanmaktadır (Halmatov, 2016). Saksı çizimleri ayrıca aileye önem verme olarak da yorumlanmaktadır (Halmatov, 2016). Analizler sonucunda, göçmen kadınların çizimlerinde kaktüsleri daha sık saksı içinde resmettikleri görülmüştür. Bu bağlamda göçmen kadınların daha yüksek oranda evcimen eğilimler sergilediği, göçmen olmayan kadınların ise özgürlüklerine daha düşkün oldukları düşünülmektedir. Ek olarak, göçmen kadınların çizgilerinin daha düzensiz olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, göçmen olmayan kadınların çizgileri daha düz ve sabittir. Halmatov (2016), bu tarz çizgisel farklılıkların bireylerin dürtüsellik düzeyleriyle ilgili olabileceğini vurgulamaktadır.

Elde edilen bir diğer bulgu ise, göçmen kadınların çizimlerindeki kaktüslerin daha dikenli olmalarıdır. Ayrıca göçmen kadınların resmettiği kaktüslerin dikenlerinin daha sık ve uzun oldukları tespit edilmiştir. Dikenlerin yönlerinin yukarı, aşağı ve yana olacak şekilde çeşitlenmektedir. Kaktüs çizimlerinde kullanılan dikenler saldırganlık ve hırçınlık eğiliminin bir göstergesi olabilir. Göçmen kadınların kaktüs çizimlerinde hırçın ve savunmacı olma gibi özelliklerin daha sık ortaya çıkması, onların yeni bir çevreye uyum sağlama sürecinde yaşadıkları stres ve duygusal gerilimlerle ilişkili olabilir. Bu bulgu, göçmen kadınların hayatlarındaki belirsizliklerle başa çıkma stratejilerini ifade edebilir. Otoriteye başkaldırma ve savunmacı olma temaları, göçmenlerin yaşadıkları sosyal ve politik baskılara karşı geliştirdikleri savunma mekanizmalarının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, göçmen kadınların güç dinamikleriyle olan ilişkilerini anlamak açısından önemli bir bulgu olarak görülmektedir.

Halmatov (2016), çizilen kaktüsün silik çizgilerle, küçük ve/veya sayfanın altında çizilmesi ile düşük benlik saygısının ilişkili olabileceğini belirtmiştir. Göçmen kadınların resmettiği kaktüslerin de, olmayanlara kıyasla daha az belirgin, çok küçük veya çok büyük boyutlarda olduğu, sayfaların üst veya alt taraflarında konumlandırıldığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda göçmen olmayan kadınların daha yüksek oranda uygun ve ideal benlik saygına sahip oldukları görülmektedir. Bazı göçmen kadınlarda, uygun olmayan abartılmış öz saygı, bazılarında ise düşük öz saygı gözlemlenmiştir. Göçmen kadınların deneyimledikleri sosyal, kültürel, maddi, ilişkisel ve yaşamsal stres ve

zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, benlik saygısındaki işlevsel olmayan değişim daha iyi anlaşılabilir. Aynı zamanda, aileye bağımlılık ve aidiyet duygusunun eksikliği, göçmen kadınların yeni bir topluma entegrasyon sürecindeki zorluklarını ve yabancılaşma hislerine işaret etmektedir. Bir yere aidiyet duymama ve aileye bağımlı olma gibi temaların göçmen kadınlarda daha sık ortaya çıkması, onların sosyal bağlarının zayıflığını ve yeni bir kimlik inşa etme süreçlerindeki zorlukları göstermektedir. Bu durum, göçmen kadınların sosyal destek mekanizmalarına olan ihtiyaçlarının altını çizmektedir. Ayrıca aileye daha yüksek oranda bağımlı olmaları, hem kadın hem göçmen olmalarının bir nedeni olabilir. Bu bulgu, göçmen kadınların ekonomik, sosyal, psikolojik açıdan, tam olarak bağımsızlaşamadıklarını gösteriyor olabilir. Aileye bağımlı olmanın, kontrol grubunda daha az oranda görülmesi, göçün bağımsızlığı etkileyen bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Bağımsızlığın tam olarak kazanılamaması, hali hazırda zorlukları olan göçle birlikte azalan özgürlük algısını da olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Alanyazında bulgularla kısmen çelişen çalışmalara da rastlanmaktadır. Büyükalın Filiz ve arkadaşlarının (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada, Suriyeli sığınmacı çocukların duygusal durumları çizim yoluyla incelenmiştir. Araştırmacılar, çocukların genellikle Suriye’de yaşadıkları güzel anılara, mekânlara ve mutluluk temasına odaklanan, güneş gibi pozitif semboller içeren resimler çizdiklerini tespit etmişlerdir. Ancak, bu resimlerin altında kaygı ve içsel çatışmalar barındıran duyguların olabileceği ve çocukların bu duyguları bastırmış olma ihtimallerinin bulunduğu yönünde bir değerlendirmede bulunmuşlardır.

İki test sonucunda elde edilen bulguların da birbiri arasında paralellik taşıdığı görülmektedir. Anne-babanın sosyal gelişim sürecinde sergilediği davranışlar, çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir etken olarak görülmektedir (Ilıkkın, 2023). Bu açıdan, güvensiz bağlanma, bağlanma nesnesinin eksikliği, çocukluktaki temel ihtiyaçların karşılanmaması gibi bağlanmayla ilgili problemlerin saldırganlık, düşük öz saygı, aidiyet duygusundaki azalma, savunmacı tutum gibi kişilik özellikleriyle ilişkili olabileceği, göçün bu ilişkiyi negatif yönde etkilediği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, bu bulgular, göçmen kadınların hem kişilik özellikleri hem de bağlanma temsillerinin, içinde bulundukları sosyal ve kültürel bağlamın etkisiyle farklılaştığını göstermektedir. Göçmen kadınlar, yeni bir topluma uyum sağlama sürecinde, duygusal ve psikolojik zorluklar yaşamakta ve bu durum çizimlerine de

yansımaktadır. Güvensiz bağlanma, özgürlüğe düşkün olma, evcimenlik, sakinlik, hırçınlık, benlik saygısı gibi özellikler açısından gruplar arasındaki farklar, göçmen kadınların yaşadıkları sosyo-kültürel zorlukların psikolojik temsillerini resimlerine yansıttığını göstermektedir. Özellikle hırçınlık ve düşük benlik saygısı gibi temalar, göçmen kadınların zorlu yaşam koşullarıyla başa çıkma biçimlerine dair önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bulgular, göçmen kadınların psikolojik destek hizmetlerine duydukları ihtiyacı ve sosyal uyum süreçlerindeki zorlukları anlamak açısından değerli veriler sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Göçmen kadınların kaktüs çizimlerine bağlı olarak, kişilik özellikleri açısından göçmen olmayan kadınlara göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Göçmen grubu içinde özgürlüğe düşkünlük ve evcimenlik gibi özellikler belirginleşirken, hırçınlık, düşük benlik saygısı ve abartılı benlik temsilleri göçmen olmayan kadınlara göre daha sık ortaya çıkmıştır.
- Göçmen kadınlar, göçmen olmayan kadınlara göre daha fazla saldırganlık ve savunmacılık eğilimi göstermektedir. Otoriteye başkaldırma ve akranlara yönelik saldırganlık gibi temalar göçmen grubunda daha sık görülmüştür. Bu bulgular göçmen kadınların stres ve zorluklarla başa çıkma stratejilerine dair önemli bilgiler sunabilir.
- Göçmen kadınların içsel durumları, göçmen olmayan kadınlar göre daha zorlayıcı bir tablo çizmektedir. Aileye bağımlı olma, aidiyet eksikliği, olumsuz çökkün duygu durumu ve dürtüsellik temaları, göçmen kadınlar arasında daha yaygın görülmüştür.
- Kuş yuvası çizimlerinde, göçmen kadınların bağlanma temsillerinin daha zayıf olduğu gözlemlenmiştir. Yuvada yavru kuş veya yumurta çizme, yuvaların sağlam bir zemine oturtulması ve aile temsillerinin daha az belirgin olması, göçmen kadınların bağlanma ilişkilerinde daha fazla belirsizlik ve güvensizlik yaşadığını göstermektedir.
- Göçmen kadınların çizimlerinde yeşil renk kullanımının ve figürlerin doğasına uygun renklendirmenin daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu, göçmen kadınların duygusal dünyalarında daha fazla karışıklık ve belirsizlik yaşadıklarını göstermektedir.
- Göçmen kadınlar ebeveyn ve yavru kuş figürlerini birlikte çizme oranı açısından göçmen olmayan kadınlara göre daha düşük seviyelerde kalmıştır. Bu, aile ve bağlanma ilişkilerinde yaşanan kopukluklara işaret edebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular dahilindeki öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Göçmen kadınlar için özel olarak tasarlanmış psikososyal destek programları geliştirilmelidir. Bu programlar, düşük benlik saygısı, saldırganlık ve savunmacı davranışlarla başa çıkmalarına yardımcı olacak terapötik müdahaleler içermelidir.
- Göçmen kadınların bağlanma ilişkilerinde yaşadıkları zorlukları ele almak amacıyla, bağlanma temelli terapilere ve aile terapilerine yönelik müdahaleler artırılmalıdır. Bu terapiler, güvenli bağlanma modelleri geliştirmelerine yardımcı olabilir.
- Göçmen kadınların aidiyet duygusunu geliştirmek için sosyal uyum programları oluşturulmalıdır. Bu programlar, topluluklarla bağlantı kurma, sosyal destek ağlarını güçlendirme ve kültürel adaptasyonu kolaylaştırma amacı taşıyabilir.
- Projektif testlerin bulgularına dayanarak, sanat terapisi gibi yaratıcı müdahaleler kullanılabilir. Sanat terapisi, göçmen kadınların içsel dünyalarını keşfetmelerine ve duygusal süreçlerini dışa vurmalarına yardımcı olabilir.
- Göçmen kadınların aile içi bağlarını güçlendirmek ve sosyal desteklerini artırmak amacıyla aile ve toplumsal katılımı teşvik eden projeler uygulanabilir. Toplum merkezli etkinlikler ve grup terapileri bu bağlamda faydalı olabilir.
- Göçmen kadınların kendi hayatları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarına yönelik güçlendirme programları geliştirilmelidir. Bu programlar, öz saygılarını artırmaya, özgürlük ve kendine yetebilme hissini güçlendirmeye yönelik eğitim ve farkındalık çalışmaları içerebilir.
- Göçmen kadınlarda saldırganlık ve travma semptomlarını azaltmak için travmaya dayalı müdahaleler ve stres yönetimi stratejileri geliştirilebilir. Bu programlar, şiddet geçmişi olan veya şiddete maruz kalma riski taşıyan kadınlar için önemlidir.
- Göçmen kadınların özgüvenini, topluma katılımlarını ve psikolojik dayanıklılıklarını arttırmak için eğitim ve mesleki destek programlarına erişimleri artırılmalıdır. İş hayatına katılım, sosyal izolasyonu azaltarak aidiyet duygusunu güçlendirebilir.

- Göçmen kadınların psikososyal ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılması için multidisipliner çalışmalar yapılmalı ve bu çalışmalara destek verilmelidir. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi farklı disiplinlerin katkılarıyla daha kapsamlı ve derinlemesine analizler yapılabilir.
- Araştırma sadece çizim testlerine dayandığı için, kişilik yapıları ve bağlanma temsilleri hakkında daha derinlemesine ve bütüncül bir anlayış elde etmek zor olabilir. Farklı yöntemlerin kullanılması, bulguların çeşitlenmesine ve zenginleşmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S. (1991). Attachments and Other Affectional Bonds Across the Life Cycle. (Ed. C. M. Parkes, J. Stevenson-Hinde and P. Marris), *Attachment Across the Life Cycle*, içinde (33-51), Tavistock: Rotledge.
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant–mother attachment. *American psychologist*, 34(10), 932.
- Ainsworth, M. S., ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American psychologist*, 46(4), 333.
- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., ve Wall, S.N. (2015). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*, Psychology Press.
- Ajzen, I. (1980). Understanding attitudes and predictiing social behavior. *Englewood cliffs*.
- Akyol, P., ve Erikci, S. (2023). *Effects of forced migration on women's educational attainment: Evidence from Turkey*. <https://betam.bahcesehir.edu.tr/wp-content/uploads/2022/09/Effects-of-Forced-Migration-on-Womens-Educational-Attainment-Evidence-from-Turkey.pdf> (Erişim tarihi 20.01.2024)
- Allansson, M., Melander, E., ve Themnér, L. (2017). Organized violence, 1989–2016. *Journal of Peace Research*, 54(4), 574-587.
- Alsamou, E. (2023). *Göçmenlerin ekonomik entegrasyonu ve göçmen girişimciliği arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.
- Anisman, H., Doubad, D., Asokumar, A., ve Matheson, K. (2024). Psychosocial and neurobiological aspects of the worldwide refugee crisis: From vulnerability to resilience. *Neuroscience ve Biobehavioral Reviews*, 105859.
- Avrupa Birliği Sığınma Ajansı. (2024). *Sığınma Raporu 2024. Avrupa Birliği'nde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor*.
- Bakker, W., Van Oudenhoven, J. P., ve Van Der Zee, K. I. (2004). Attachment styles, personality, and Dutch emigrants' intercultural adjustment. *European Journal of Personality*, 18(5), 387–404.

- Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin*, 112(3), 461–484.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal relationships*, 7(2), 147-178.
- Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Bartholomew, K., ve Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment. *Attachment theory and close relationships*, 1998, 25-45.
- Batista-Pinto Wiese, E. (2010). Culture and Migration: Psychological Trauma in Children and Adolescents. *Traumatology*, 16(4), 142-152.
- Bauernschuster, S., Falck, O., Heblich, S., Suedekum, J., ve Lameli, A. (2014). Why are educated and risk-loving persons more mobile across regions? *Journal of Economic Behavior ve Organization*, 98, 56-69.
- Baumeister, R. F. , ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497– 529.
- Belot, M. V. K., ve Ederveen, S. (2012). Cultural barriers in migration between OECD countries. *Journal of Population Economics*, 25(3), 1077-1105.
- Benoit, D. (2004). Infant-parent attachment: Definition, types, antecedents, measurement and outcome. *Paediatrics ve child health*, 9(8), 541-545.
- Bhugra, D. (2004). Migration and mental health. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109(4), 243–258.
- Bosmans, G., Braet, C., Koster, E., ve De Raedt, R. (2009). Attachment security and Attentional breadth toward the Attachment figure in middle childhood. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 38(6), 872–882.
- Bostan, H., ve Kuş Demiray, D. (2019). Türkiye’de düzensiz göçle mücadelede yeni bir yaklaşım: sınır güvenlik duvarı. *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 125-170.

- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol 1. Attachment*, New York, Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678.
- Bowlby, J. (2018). The nature of the child's tie to his mother 1. In *Influential Papers from the 1950s* (pp. 222-273). Routledge.
- Brennan, K. A., Shaver, P. R., ve Tobey, A. E. (1991). Attachment styles, gender and parental problem drinking. *Journal of social and personal relationships*, 8(4), 451-466.
- Bretherton, I., ve Munholland, K. A. (2016). The internal working model construct in light of contemporary neuroimaging research. *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*, 63–88.
- Britannica. (2024). *Personality*. <https://www.britannica.com/topic/personality> (Erişim tarihi 10.02.2024)
- Brown, P., Gill, S., ve Halsall, J. P. (2024). The impact of housing on refugees: an evidence synthesis. *Housing Studies*, 39(1), 227-271.
- Chavis, J. M., ve Kisley, M. A. (2012). Adult attachment and motivated attention to social images: Attachment-based differences in eventrelated brain potentials to emotional images. *Journal of Research in Personality*, 46(1), 55–62.
- Czaika, M. (2012). *Migration in times of uncertainty: on the role of economic prospects*. DEMIG project paper no. 11.
- Çakır, B. ve Çevik, C. (2021). Küreselleşme, göç ve kadın sağlığı. *Humanistic Perspective*, 3(1), 225-243.
- Davis, J. S., Fani, N., Ressler, K., Jovanovic, T., Tone, E. B., ve Bradley, B. (2014). Attachment anxiety moderates the relationship between childhood maltreatment and attention bias for emotion in adults. *Psychiatry Research*, 217(1–2), 79–85.
- Décieux, J. P., ve Altmann, T. (2024). The relationship between migration and the Big Five personality traits: Evidence from probability-based samples. *Population, Space and Place*, e2782.

- Demir, S. (2024). *Yoğun göç alan ve daha az göç alan bölgelerde çalışan öğretmenlerin mesleki adanmışlık ve motivasyon düzeylerinin mesleki iyilik halleri ile ilişkisi*. [Yüksek Lisans Tezi], Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Derin, Ü. (2024). *Ergenlerin algılanan ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dewitte, M., ve De Houwer, J. (2008). Adult attachment and attention to positive and negative emotional face expressions. *Journal of Research in Personality*, 42(2), 498–505.
- Dewitte, M., Koster, E. H., De Houwer, J., ve Buysse, A. (2007). Attentive processing of threat and adult attachment: A dot-probe study. *Behaviour Research and Therapy*, 45(6), 1307–1317.
- DeYoung, C. G. (2015). Cybernetic big five theory. *Journal of research in personality*, 56, 33-58.
- Douglas, P., Cetron, M., ve Spiegel, P. (2019). Definitions matter: migrants, immigrants, asylum seekers and refugees. *Journal of travel medicine*, 26(2), taz005.
- Dustmann, C., ve Glitz, A. (2011). Migration and education. In *Handbook of the Economics of Education* (Vol. 4, pp. 327-439). Elsevier.
- Dykas, M. J., ve Cassidy, J. (2011). Attachment and the processing of social information across the life span: theory and evidence. *Psychological bulletin*, 137(1), 19-46.
- El Othman, R., El Othman, R., Hallit, R., Obeid, S., ve Hallit, S. (2020). Personality traits, emotional intelligence and decision-making styles in Lebanese universities medical students. *BMC Psychology*, 8, Article 46.
- Engin, A. O., Calapoğlu, M., Seven, M. A., ve kadir Yörük, A. (2008). Davranışlarımızın genetik ve çevresel boyutları. *Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 37-56.

- Erlinghagen, M., Décieux, J. P., Ette, A., Schneider, N. F., ve Witte, N. (2021). Between origin and destination: German emigrants and the individual consequences of their global lives. In M. Erlinghagen, A. Ette, N. Schneider, ve N. Witte (Eds.), *The global lives of German migrants* (pp. 3–20). Springer.
- Erol, M., ve Ersever, O. G. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1), 47-68.
- Esters, P., Godor, B. P., ve Van der Hallen, R. (2023). Investigating the role of residential migration history on the relationship between attachment and sense of belonging: a SEM approach. *Journal of Community Psychology*, 51(1), 468-485.
- European Parliament, (2020). *Exploring migration causes: why people migrate*. <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20200624STO81906/exploring-migration-causes-why-people-migrate> (Erişim tarihi 17.03.2024)
- Fawcett, J. T. (1985). Migration psychology: New behavioral models. *Population and Environment*, 8(1), 5-14.
- Feeney, J., ve Noller, P. (1996). *Adult attachment*. United States: Sage Publications.
- Fishbein, M., ve Ajzen, I. (1977). Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research. *Philosophy and Rhetoric*, 10(2), 130–132.
- Fraley, R. C., ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of general psychology*, 4(2), 132-154.
- Gecekuşu, F. (2024). *Davranış bozukluğu gözlemlenen ve gözlemlenmeyen anaokulu altı yaş grubu öğrencilerinin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stillerinin karşılaştırılarak İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Topkapı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- George, C., ve West, M. (2011). The adult attachment projective picture system: Integrating attachment into clinical assessment. *Journal of Personality Assessment*, 93(5), 407–416.

- Ghimire, D. J., Williams, N. E., Thornton, A., Young-DeMarco, L., ve Bhandari, P. (2019). Strategies for origin-based surveying of international migrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(7), 1185-1206.
- Gillath, O., Giesbrecht, B., ve Shaver, P. R. (2009). Attachment, attention, and cognitive control: Attachment style and performance on general attention tasks. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(4), 647–654.
- Gleeson, C., Frost, R., Sherwood, L., Shevlin, M., Hyland, P., Halpin, R., ... Silove, D. (2020). Post-migration factors and mental health outcomes in asylum-seeking and refugee populations: a systematic review. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1).
- Goodwin-Gill, G. S., ve McAdam, J. (2007). *The Refugee in International Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Groenewold, G., Bruijn, B., ve Bilborrow, R. (2012). Psychosocial factors of migration: Adaptation and application of the health belief model. *International Migration*, 50(6), 211-231
- Gushulak, B. D., Weekers, J., ve MacPherson, D. W. (2009). Migrants and emerging public health issues in a globalized world: threats, risks and challenges, an evidence-based framework. *Emerging health threats journal*, 2(1), 7091.
- Güçlü, D. M. (2024). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının depresyon, bağlanma stilleri ve sosyal kaygı ile ilişkisi*. [Doktora Tezi], Doğuş Üniversitesi Lisanüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıhasanoğlu Aşlar, R., ve Yıldırım, A. (2018). Göçün sosyal ve ruhsal etkileri ve hemşirelik. Aydın Avcı İ, editör. *Göç ve Göçmen Sağlığı*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.

- Herold, R., Lieb, M., Borho, A., Voss, A., Unverzagt, S., Morawa, E., ... ve Erim, Y. (2024). Working conditions and mental health of migrants and refugees in Europe considering cultural origin—a systematic review. *BMC Public Health*, 24(1), 662, 1-20.
- Huynh, H. H., ve Vo, D. H. (2023). The effects of migration on unemployment: new evidence from the Asian Countries. *Sustainability*, 15(14), 11385.
- Ilıkkın, A. A. (2023). *Ergen ebeveyn çatışması: geç ergenlerin kişilik özellikleri, algılanan ebeveyn kişilik özellikleri ve iyi oluş açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- IOM. (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü* (2 b., Cilt 31). (J. R.-C. Richard Perruchoud, Dü.) IOM.
- IOM. (2017). *Executive summary on migrant vulnerabilities and integration needs in Central Asia 2017: Assessing migrants' and community needs and managing risks*. Geneva, Switzerland: IOM, The UN Migration Agency. <http://www.iom.kz/images/books/2017-DAR-executive-summary-eng.pdf> (Erişim tarihi 02.04.2024)
- IOM. (2018). *World migration report 2018*. Geneva, Switzerland: IOM, The UN Migration Agency. <http://www.iom.int/wmr/world-migration-report-2018> (Erişim tarihi 02.04.2024)
- IOM. (2024). *IOM Definition of "Migrant"*. <https://www.iom.int/about-migration#:~:text=About%20Migrationve%20text=An%20umbrella%20term%2C%20not%20defined,for%20a%20variety%20of%20reasons>. (Erişim tarihi 02.04.2024)
- Jokela, M. (2009). Personality predicts migration within and between US states. *Journal of Research in Personality*, 43(1), 79-83.
- Jolof, L., Rocca, P., Mazaheri, M., Okenwa Emegwa, L., ve Carlsson, T. (2022). Experiences of armed conflicts and forced migration among women from countries in the Middle East, Balkans, and Africa: a systematic review of qualitative studies. *Conflict and Health*, 16(1), 46, 1-16.

- Kang, W., Steffens, F., Pineda, S., Widuch, K., ve Malvaso, A. (2023). Personality traits and dimensions of mental health. *Scientific Reports*, 13(1), 7091.
- Karadas, H. (2022). Educational Problems of Immigrant Students. *Shanlax International Journal of Education*, 10, 64-78.
- Karasu, M. A., ve Aksungur, A. B. (2022). Göçmenlerin konut sorunu: Suriyeli göçmenler özelinde bir değerlendirme. *İdealkent*, 13(37), 2027-2050.
- Khan, A. A., Jacobson, K. C., Gardner, C. O., Prescott, C. A., ve Kendler, K. S. (2005). Personality and comorbidity of common psychiatric disorders. *The British Journal of Psychiatry*, 186(3), 190-196.
- Khudaverdiyeva, K. (2024). *İstanbul'da ikamet eden göçmen işçilerin istihdam durumu ve sosyal entegrasyonu: sosyolojik bir araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Krasner, M. S., Epstein, R. M., Beckman, H., Suchman, A. L., Chapman, B., Mooney, C. J., ve Quill, T. E. (2009). Association of an educational program in mindful communication with burnout, empathy, and attitudes among primary care physicians. *Jama*, 302(12), 1284-1293.
- Kurtuldu, K., ve Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 37-46.
- Levy, K. N., Blatt, S. J., ve Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of personality and social psychology*, 74(2), 407.
- Leyh, R., Heinisch, C., Kungl, M. T., ve Spangler, G. (2016). Attachment representation moderates the influence of emotional context on information processing. *Frontiers in Human Neuroscience*, 10, 278.
- Little, K. M. (2015). *The influence of childhood mobility on adult attachment style in white missionary kids of north American and European nationalities*. Biola University.

- Liu, Y., Ding, Y., Lu, L., ve Chen, X. (2017). Attention bias of avoidant individuals to attachment emotion pictures. *Scientific Reports*, 7, 41631.
- Magidson, J. F., Roberts, B. W., Collado-Rodriguez, A., ve Lejuez, C. W. (2014). Theory- driven intervention for changing personality: expectancy value theory, behavioral activation, and conscientiousness. *Developmental psychology*, 50(5), 1442.
- Maharani, F. N. T., Wijayanti, A. P., La Kahija, Y. F., Dewi, K. S., ve Ediaty, A. (2023, October). Assessing Attachment Using Projective Tests: A Scoping Review on Adolescent and Adult Studies. In *Proceedings of International Conference on Psychological Studies (ICPsyche)* (Vol. 4, pp. 175-190).
- Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development*, 33(1), 48–61.
- Main, M., Kaplan, N., ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*, 66-104.
- Maleki, G., Mazaheri, M. A., Nejati, V., Borhani, K., ve Bosmans, G. (2023). The Attachment- related picture set (ARPS): development and validation. *Current Psychology*, 42(5), 3668-3679.
- Manchin, M., ve Orazbayev, S. (2018). Social networks and the intention to migrate. *World Development*, 109, 360- 374.
- McAdams, D. P., ve Pals, J. L. (2006). A new Big Five: fundamental principles for an integrative science of personality. *American psychologist*, 61(3), 204.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T. (2008). Empirical and theoretical status of the five-factor model of personality traits. *The SAGE handbook of personality theory and assessment*, 1, 273-294.
- Mitchell, S. M., ve Pizzi, E. (2021). Natural disasters, forced migration, and conflict: The importance of government policy responses. *International Studies Review*, 23(3), 580-604.

- Molla, O. (2024). *Bağlanma stilleri ve nesne ilişkileri bağlamında bekâr sağlık çalışanlarının evlilik kaygısı ve yalnızlık düzeyleri ilişkisinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Mülteciler Derneği. (2024). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2024*.
<https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
#:~:text=%C4%B0%C3%A7i%C5%9Fleri%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20G%C3%B6%C3%A7%20%C4%B0daresi%20Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1,96%20bin%20157%20ki%C5%9Fi%20oldu. (Erişim tarihi 16.02.2024)
- Nadar, P. (2020). Exploration of the Link Between Migration and Acculturation Related- Stress, Attachment Style, and Psychological Distress in Arab Immigrants, Refugees, and Asylees.
- O'Brien, K. M., Friedman, S. M., Tipton, L. C., ve Linn, S. G. (2000). Attachment, separation, and women's vocational development: A longitudinal analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47(3), 301.
- O'Donnell, A. W., Stuart, J., ve O'Donnell, K. J. (2020). The long-term financial and psychological resettlement outcomes of pre-migration trauma and post-settlement difficulties in resettled refugees. *Social science ve Medicine* (1982), 262, 113246.
- OECD. (2018). *International migration outlook* (42nd ed.). Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development Publishing.
- Okutan, E. (2010). *Kişilik özelliklerinin tükenmişliğe etkisi: bir örnek olay incelemesi*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ornek, O. K., Waibel, J., Wullinger, P., ve Weinmann, T. (2022). Precarious employment and migrant workers' mental health: a systematic review of quantitative and qualitative studies. *Scandinavian journal of work, environment ve health*, 48(5), 327.
- Özsoy, E. Yıldız, G. (2013). Kişilik kavramının örgütler açısından önemi: bir literatür taraması. *İşletme Bilimi Dergisi*, 1(2), 1-12.

- Palitsky, D., Mota, N., Afifi, T. O., Downs, A. C., ve Sareen, J. (2013). The Association Between Adult Attachment Style, Mental Disorders, and Suicidality. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 201(7), 579–586.
- Penninx, R. (2019). Problems of and solutions for the study of immigrant integration. *Comparative Migration Studies*, 7, 1-11.
- Rees, C. (2007). Childhood attachment. *British Journal of General Practice*, 57(544), 920-922.
- Roberts, B. W. (2009). Back to the future: Personality and assessment and personality development. *Journal of research in personality*, 43(2), 137-145.
- Roberts, B. W., ve Nickel, L. B. (2021). Personality development across the life course: A neosocioanalytic perspective.
- Roberts, B. W., ve Yoon, H. J. (2022). Personality psychology. *Annual review of psychology*, 73(1), 489-516.
- Sargent, J. , Williams, R. A. , Hagerty, B. , Lynch-Sauer, J. , ve Hoyle, K. (2002). Sense of belonging as a buffer against depressive symptoms. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 8(4), 120–129.
- Shaver, P. R., ve Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment ve human development*, 4(2), 133-161.
- Sheeran, P., ve Webb, T. L. (2016). The intention–behavior gap. *Social and personality psychology compass*, 10(9), 503-518.
- Sherman, L. J., Rice, K., ve Cassidy, J. (2015). Infant capacities related to building internal working models of attachment figures: A theoretical and empirical review. *Developmental Review*, 37, 109–141.
- Shuttleworth, I., Stevenson, C., Bjarnason, Þ., ve Finell, E. (2021). Geography, psychology and the ‘Big Five’ personality traits: Who moves, and over what distances, in the United Kingdom?. *Population, Space and Place*, 27(3), e2418.

- Simeon, J. C. (2023). The use and abuse of forced migration and displacement as a weapon of war. *Frontiers in Human Dynamics*, 5, 1172954.
- Simpson, N. B. (2024). Demographic and economic determinants of migration. <https://wol.iza.org/articles/demographic-and-economic-determinants-of-migration/long> (Erişim tarihi 05.02.2024)
- Sousa, C. A. (2013). Political violence, collective functioning and health: A review of the literature. *Medicine, conflict and survival*, 29(3), 169-197.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerdendirme ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şimşek, M. E. (2024). *Göçmenlerin sosyo-kültürel uyumunda din eğitiminin rolü (Gaziantep'teki Suriyeli göçmenler örneğı)*. [Doktora Tezi], Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Tamer, M. (2020). Göç, göçün nedenleri ve uluslararası göç üzerine kavramsal bir analiz. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(60), 2808-2818.
- Telsaç, Ö. Y., Telsaç, C., ve Karagöz, S. The Education Problems Experienced By Migrant Children Findings And Recommendations. *International Journal of Educational Research Review*, 7(4), 345-354.
- The Migration Observatory. (2023). *The Labour Market Effects of Immigration*. <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/the-labour-market-effects-of-immigration/> (Erişim tarihi 11.01.2024)
- Thompson, R. A., Simpson, J. A., ve Berlin, L. J. (2022). Taking perspective on attachment theory and research: Nine fundamental questions. *Attachment ve human development*, 24(5), 543-560.
- Tiryaki, S. (2022). Türk basınında göçmen, sığınmacı ve mülteci haberleri üzerine bir inceleme. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, (15), 124-156.

- Topak, E., ve amur, G. (2022). Gn kadına etkileri ve sosyal hizmet. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 75-88.
- Topluoglu, S., Taylan-Ozkan, A., ve Alp, E. (2023). Impact of wars and natural disasters on emerging and re-emerging infectious diseases. *Frontiers in public health*, 11, 1215929.
- Trang, P. T. (2024). Concept of personality and factors affecting the formation's personality. *International Journal of Social Science and Human Research*, 7(1), 368-371.
- Tsegay, S. M. (2023). International migration: definition, causes and effects. *Genealogy*, 7(3), 61, 1-10.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). *Uluslararası G İstatistikleri, 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Gc-İstatistikleri-2022-49457> (Erişim tarihi 07.01.2024)
- UNHCR. (2016). Mülteci ve Göçmen?. https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf
- UNHCR. (2024). What is a Refugee? <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/what-is-a-refugee/>
- Uzun, S. (2020). Yaşlılarda, kadınlarda ve adlasanlarda kişilik algısı değişimi ve nedenleri. *Journal of Human and Social Sciences*, 3(1), 431-449.
- ngan, D. (2024). *Göçmen sanatılar ve eserleri zerinden Türkiye'de g olgusunun resim sanatına yansıması*. [Yüksek Lisans Tezi], Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Van Ecke, Y. (2005). Immigration from an attachment perspective. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 33(5), 467–476.
- Venta, A., ve Cuervo, M. (2022). Attachment, loss, and related challenges in migration. *Current Opinion in Psychology*, 47, 101406.

- Verhallen, T. M., ve Pieters, R. G. (1984). Attitude theory and behavioral costs. *Journal of Economic Psychology*, 5(3), 223-249.
- Virupaksha, H. G., Kumar, A., ve Nirmala, B. P. (2014). Migration and mental health: An interface. *Journal of natural science, biology, and medicine*, 5(2), 233-239.
- Wang, H., Liu, Y., Wang, Z., ve Wang, T. (2023). The influences of the Big Five personality traits on academic achievements: Chain mediating effect based on major identity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 14, 1065554.
- Wang, C. C. D., ve Mallinckrodt, B. (2006). Acculturation, attachment, and psychosocial adjustment of Chinese/Taiwanese international students. *Journal of counseling psychology*, 53(4), 422.
- Wang, S. J., Salihu, M., Rushiti, F., Bala, L., ve Modvig, J. (2010). Survivors of the war in the Northern Kosovo: violence exposure, risk factors and public health effects of an ethnic conflict. *Conflict and health*, 4, 1-16.
- Waters, E. ve Cumpings, E. M. (2000). A Secure Base from Which to Explore Close Relationships. *Child Development*, 71(1), 164-172.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, K.Ş. (2024). *Disadvantages of Migration on Education Management*. https://www.researchgate.net/publication/379954739_Disadvantages_of_Migration_on_Education_Management (Erişim tarihi 01.03.2024)
- Yiğit, E. (2022). *Tüketici kişilik özelliklerinin marka sadakatine etkisinde marka kişilik algısının aracı rolü*. [Yüksek Lisans Tezi], İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Yunus, M. R. B. M., Wahab, N. B. A., Ismail, M. S., ve Othman, M. S. (2018). The importance role of personality trait. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(7), 1028-1036.

- Zhai, J., Chen, X., Ma, J., Yang, Q., ve Liu, Y. (2016). The vigilance avoidance model of avoidant recognition: An ERP study under threat priming. *Psychiatry Research*, 246, 379–386.
- Zhang, Y., You, C., Pundir, P., ve Meijering, L. (2023). Migrants' community participation and social integration in urban areas: A scoping review. *Cities*, 141, 104447.
- Zheng, M., Zhang, Y., ve Zheng, Y. (2015). The effects of attachment avoidance and the defensive regulation of emotional faces: Brain potentials examining the role of preemptive and postemptive strategies. *Attachment ve Human Development*, 17(1), 96– 110.
- Zilber, A., Goldstein, A., ve Mikulincer, M. (2007). Adult attachment orientations and the processing of emotional pictures–ERP correlates. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1898–1907.

EKLER

EK 1. Gönüllü Onam Formu

Sizi Dr. Öğr. Üyesi Volkan DEMİR danışmanlığında Psikolog İlaydanur AKYÜZ tarafından yürütülen “Göçmen Kadınların Kişilik Özellikleri ve Bağlanma Temsillerini Projektif Yöntem Olan Resim Çizme Yoluyla İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı göçmen kadınların kişilik özelliklerini ve bağlanma temsillerini projektif yöntem olan resim çizme yoluyla değerlendirmektir. Araştırmada sizden tahminen 20 dakika ayırmanız istenmektedir

Bu çalışmaya katılmak **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ve çalışmanın herhangi bir aşamasında, hiçbir cezaya/yaptırıma maruz kalmaksızın, çalışmadan ayrılma hakkına sahipsiniz. Araştırmada yer almanız nedeniyle size hiçbir ödeme yapılmayacak ve sizden de hiçbir ücret talep edilmeyecektir. Anketi yanıtlamanız, araştırmaya **katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelmektedir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir.

Araştırmanın bilgilendirilmiş gönüllü olur formundaki tüm açıklamaları okudum/sözlü olarak dinledim. Bana yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün

Adı-Soyadı

İmzası

Tarih

EK 2. Demografik Bilgi Formu

Yaş: _____ Uyrık: _

Eğitim durumu: ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ ÜniversiteYüksek
lisans/Doktora

Çalışıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır

Meslek: _____

Türkiye'ye geliş tarihi:_____Gelir

düzeyi: ☐ Düşük ☐ Orta ☐

Yüksek

Medeni durum: ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Dul

Çocuğunuz var mı?: ☐ Evet ☐

Hayır Evet ise kaç tane?: _____

İletişim Bilgileri

Adres: _____

Telefon: _____ E-

mail adresi: _____

Genel Bilgiler

Herhangi kronik bir rahatsızlığınız var mı? ☐ Hayır ☐ (Evet (Belirtiniz.....))

Herhangi bir ilaç kullanıyor musunuz? ☐ Hayır ☐ (Evet (Belirtiniz.....))

Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı? ☐ Hayır ☐ (Evet
(Belirtiniz.....))

EK 3. Kuş Yuvası Çizimi Değerlendirme Ölçeği

	Evet	Hayır
1.Yuvada/Yakınında ebeveyn kuş var mı?		
2.Yuvada/ yakınında yavru kuş veya yumurta var mı?		
3. Baskın renk yeşil mi?		
4.Beslenme faaliyeti var mı?		
5. Resim de tek bir kuş mu var?		
6. Uçan kuş var mı		
7.Kuş çizmeyenler var mı		
8. Çiçek veya evcil hayvanlar gibi ekstra belirgin figürler var mı		
9. Yuva (varsa) herhangi bir zemine (dal, yaprak, toprak vs) temas ediyor mu?		
10. Resimde ebeveyn ve yavru/yumurta kuşların her ikisi de mevcut mu?		

EK 4. Bir Kaktüs Çiz Tablosu

		n	%
Kişisel Özellikler	Özgürlüğe düşkün olma		
	Evcimen olma		
	Sakin olma		
	Hırçınlığını dışa vurma		
	Düşük benlik saygısı		
	Abartılı benlik saygısı		
Saldırganlık Eğilimi	Savunmacı biri olma		
	Otoriteye, aileye başkaldırma		
	Akranlara karşı saldırganlık		
	Kendinden küçüklere ya da zayıflara karşı saldırganlık		
İçsel Durumlar	Aileye bağımlı olma		
	Bir yere aidiyet duymama		
	Dışa dönük olma		
	Neşeli ve iyimser olma		
	Olumsuz, çökkün duygu durumu		
	Dürtüsellik		

ÖZ GEÇMİŞ

İlaydanur AKYÜZ, liseyi Kırklareli Atatürk Anadolu Lisesinde tamamlamıştır.2022 yılında İstanbul Demiroğlu Bilim Üniversitesi Psikoloji bölümünden mezun olmuştur. Hastane stajını İstanbul Balıklı Rum Hastanesinde tamamlamıştır. Prof. Dr. Ebru ŞALCIOĞLU’ndan İleri Düzey Bilişsel Davranışçı Terapi eğitimini tamamlamıştır. Dr.Öğr.Üyesi Volkan DEMİR’den Sanat Terapisi eğitimini tamamlamıştır. Kırklareli İl Göç İdaresine bağlı Geri Gönderme Merkezinde 2 yıldır psikolog olarak çalışmaktadır.

